

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

18

Förslag till statens budget för 2020

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	5
Diagramförteckning	8
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. 11	
2.1 Omfattning	11
2.2 Utgiftsutveckling	11
2.3 Skatteutgifter	12
2.4 Mål för utgiftsområdet	12
3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	13
3.1 Omfattning	13
3.2 Utgiftsutveckling	14
3.3 Skatteutgifter	15
3.4 Mål för området	16
3.5 Resultatredovisning	16
3.5.1 Resultat – samhällsplanering	16
3.5.2 Resultat – hållbar stadsutveckling	23
3.5.3 Resultat – bostadsmarknad	25
3.5.4 Resultat – byggande	29
3.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet	33
3.6 Politikens inriktning	39
3.7 Budgetförslag	40
3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling	40
3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	41
3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	41
3.7.4 1:4 Boverket	42
3.7.5 1:5 Statens geotekniska institut	44
3.7.6 1:6 Lantmäteriet	45
3.7.7 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	47

	3.7.8	1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	47
	3.7.9	1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	49
	3.7.10	1:10 Innovativt och hållbart byggande.....	50
4		Konsumentpolitik.....	53
	4.1	Omfattning.....	53
	4.2	Utgiftsutveckling.....	53
	4.3	Mål för området.....	54
	4.4	Resultatredovisning.....	54
	4.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	54
	4.4.2	Resultat.....	54
	4.4.3	Analys och slutsatser.....	57
	4.5	Politikens inriktning.....	59
	4.6	Budgetförslag.....	60
	4.6.1	2:1 Konsumentverket.....	60
	4.6.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden.....	61
	4.6.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.....	62
	4.6.4	2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	62
	4.6.5	2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	64

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	10
Tabell 1.2	Beställningsbemyndigande	10
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	11
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2020–2022. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
Tabell 2.3	Ramnivå 2020 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	12
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet	14
Tabell 3.2	Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet	15
Tabell 3.3	Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov	19
Tabell 3.4	Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet	20
Tabell 3.5	Påbörjade bostäder och befolkningsökning	25
Tabell 3.6	Kreditgarantier för bostadsbyggande	27
Tabell 3.7	Bostädernas fördelning 2018 efter upplåtelseform och hustyp	27
Tabell 3.8	Antal beviljade bidrag för hyresgarantier samt antal kommuner som beviljats bidrag	29
Tabell 3.9	Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår (kWh/m ²) ackumulerat	32
Tabell 3.10	Förrättningsverksamhetens ekonomiska utveckling	35
Tabell 3.11	Överklagade fakturor	35
Tabell 3.12	Kvalitet geodata	36
Tabell 3.13	Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling	40
Tabell 3.14	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling	40
Tabell 3.15	Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	41
Tabell 3.16	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	41
Tabell 3.17	Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	41
Tabell 3.18	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	42
Tabell 3.19	Anslagsutveckling 1:4 Boverket	42
Tabell 3.20	Garantier	43

Tabell 3.21	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket	43
Tabell 3.22	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Boverket	44
Tabell 3.23	Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut.....	44
Tabell 3.24	Uppdragsverksamhet.....	44
Tabell 3.25	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:5 Statens geotekniska institut	45
Tabell 3.26	Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet	45
Tabell 3.27	Offentligrättslig verksamhet.....	45
Tabell 3.28	Uppdragsverksamhet.....	46
Tabell 3.29	Övrig avgiftsfinansierad verksamhet	46
Tabell 3.30	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Lantmäteriet	46
Tabell 3.31	Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer.....	47
Tabell 3.32	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	47
Tabell 3.33	Anslagsutveckling 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	47
Tabell 3.34	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	48
Tabell 3.35	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	49
Tabell 3.36	Anslagsutveckling 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	49
Tabell 3.37	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	50
Tabell 3.38	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	50
Tabell 3.39	Anslagsutveckling 1:10 Innovativt och hållbart byggande.....	50
Tabell 3.40	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:10 Innovativt och hållbart byggande.....	51
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom område Konsumentpolitik.....	53
Tabell 4.2	Fastighetsmäklarinspektionens ärenden m.m.	55
Tabell 4.3	Allmänna reklamationsnämndens ärenden	56
Tabell 4.4	Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket.....	60
Tabell 4.5	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:1 Konsumentverket	60
Tabell 4.6	Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden.....	61
Tabell 4.7	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden	61
Tabell 4.8	Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.....	62
Tabell 4.9	Offentligrättslig verksamhet.....	62
Tabell 4.10	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	62
Tabell 4.11	Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet	62
Tabell 4.12	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	63
Tabell 4.13	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	64
Tabell 4.14	Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	64

Tabell 4.15	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	64
-------------	--	----

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Antal antagna översiktsplaner.....	18
Diagram 3.2	Antal antagna detaljplaner.....	18
Diagram 3.3	Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen	26
Diagram 3.4	Hinder för företags bostadsbyggande	26
Diagram 3.5	Produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus	30
Diagram 3.6	Utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn, inhemska och import	31
Diagram 3.7	Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av kväveoxider och partiklar, inklusive uppvärmning	32
Diagram 3.8	Ärendebalanser hos Lantmäteriet vid årets slut.....	34
Diagram 3.9	Ärendebalanser hos de kommunala lantmäterimyndigheterna vid årets slut	34
Diagram 3.10	Handläggningstider för ärenden rörande nybyggnation av bostäder.....	34
Diagram 3.11	Handläggningstider för ärenden rörande infrastruktur	35
Diagram 3.12	Överklagade och återförvisade ärenden Lantmäteriet.....	35
Diagram 3.13	Överklagade och återförvisade ärenden kommunala lantmäterimyndigheterna	35
Diagram 3.14	Nätverks-RTK	37
Diagram 3.15	Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten.....	37
Diagram 3.16	Genomsnittligt antal ködagar	38
Diagram 3.17	Andel inskrivningsärenden med elektronisk ansökan	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.7.4).
2. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Bostadspolitisk utveckling	20 600
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	25 000
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4	Boverket	333 462
1:5	Statens geotekniska institut	50 500
1:6	Lantmäteriet	660 686
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	165 000
1:8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	2 100 000
1:9	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	34 000
1:10	Innovativt och hållbart byggande	25 000
2:1	Konsumentverket	169 819
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	52 582
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	25 565
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	16 934
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa		3 726 522

Tabell 1.2 Beställningsbemyndigande

Tusental kronor

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:4	Boverket	30 000	2021–2023
1:8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	7 500 000	2021–2023
1:9	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	2021
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	15 000	2021–2022
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		7 565 000	

2 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden, Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 3) samt Konsumentpolitik (avsnitt 4). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	2 963	3 723	2 575	3 457	4 315	4 023
Konsumentpolitik	257	265	262	269	266	264
Äldreanslag	1 395					
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	4 616	3 988	2 837	3 727	4 581	4 288

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2020–2022. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	4 742	4 742	4 742
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	21	40	59
Beslut	-1 037	-201	-514
Varav BP20 ³	572	94	1 408
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Varav BP20 ³			
Övrigt			
Ny ramnivå	3 727	4 581	4 288

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 3 727 miljoner kronor 2020. I jämförelse med de anvisade medlen för 2019 minskar därmed ramen för utgiftsområdet med 1 015 miljoner kronor.

Tabell 2.3 Ramnivå 2020 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2020
Transfereringar ¹	2 382
Verksamhetsutgifter ²	1 339
Investeringar ³	6
Summa ramnivå	3 727

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2018 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Transfereringar i form av investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande samt verksamhetsutgifter, framför allt för Lantmäteriet och Boverket, utgör en stor del av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och en skattesanktion om det rör sig om ett överuttag av skatt. Många av skatteutgifterna har mer eller mindre uttalat införts som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig redogörelse för skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2019 (skr. 2018/19:98). I avsnitt 3.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som kan hänföras till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89).

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriiverksamhet

3.1 Omfattning

Området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriiverksamhet omfattar knappt 3,5 miljarder kronor i anslag (tabell 3.1). Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens Bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser transfereringar i form av investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande samt förvaltningsutgifter, som framför allt avser Boverket och Lantmäteriet.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter med flera andra områden. Frågor om människors hälsa, infrastruktur, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Även bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitiken. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken och verksamheten inom den kommunala sektorn.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
<i>Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet</i>						
1:1 Bostadspolitisk utveckling	13	21	20	21	21	6
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag		95	9	25	13	13
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	43	1	43	43	43
1:4 Boverket	296	319	318	333	291	279
1:5 Statens geotekniska institut	42	47	48	51	51	52
1:6 Lantmäteriet	560	615	605	661	671	681
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	520	240	202	165	55	
1:8 Investeringssöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	1 441	2 250	1 310	2 100	3 150	2 950
1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	14	34	34	34	20	
1:10 Innovativt och hållbart byggande	75	60	28	25		
Summa Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	2 963	3 723	2 575	3 457	4 315	4 023
<i>Äldreanslag</i>						
2019 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 395					
Summa Äldreanslag	1 395					

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	2019	2020
Avkastning eget hem	20 190	21 410
Avkastning bostadsrättsfastighet	3 420	3 540
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	10 500	10 100
Nedsatt fastighetsavgift småhus	910	930
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	150	160
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Ränteutgifter för egnahem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	2 310	2 360
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	350	360
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus, ägarlägenheter och småhus	-1 480	-1 520
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	36 350	37 340

Anm.: Ett "-" betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

Avkastning eget hem

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital (42 kap. 28 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se vidare nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten multiplicerat med 2 procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatten på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgiften utan nedsättningar.

Avkastning bostadsrättsfastighet

Den direkta avkastningen i form av boende i privatbostadsföretag (äkta bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital enligt inkomstskattelagen. Däremot tas kommunal

fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen om kommunal fastighetsavgift.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med 2 procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatten på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgiften utan nedsättningar.

Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen tas en andel på 22/30 av den kapitalvinst som realiserar vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Nedsatt fastighetsavgift för småhus, hyreshus och ägarlägenheter

Kommunal fastighetsavgift på bostäder tas ut enligt lagen om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att ingen fastighetsavgift tas ut för de 15 första inkomståren efter värdeåret för småhusen, hyreshusen och ägarlägenheter med värdeår 2012 eller senare. För småhusen, hyreshusen och ägarlägenheter med värdeår tidigare än 2012 tas ingen fastighetsavgift ut för de fem första inkomståren efter värdeåret, och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Skatteutgiften utgörs av nedsättningen av fastighetsavgiften på småhusen, hyreshusen och ägarlägenheter med värdeår 2009 eller senare.

Ränteutgifter för egnahem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska

endast ränteutgifter för lån till investeringar där avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egna hem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egna hem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) undantagen från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig för mervärdesskatt för fastigheten, och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen görs det dock en s.k. uttagsbeskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten för vilken lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsavgift för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år, eller som under året har sjuk- eller aktivitetsersättning, ska enligt lagen (2008:826) om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift. Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i någon annan stat inom EES-området, om den kan jämföras med

sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. Begränsningen, som görs genom en skattereduktion, utgör en skatteutgift. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus, ägarlägenheter och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighets-skatt och 3 § lagen om kommunal fastighetsavgift ska statlig fastighetsskatt respektive kommunal fastighetsavgift betalas för vissa hyreshus, ägarlägenheter och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighets-skatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

3.4 Mål för området

Se avsnitt 2.4.

3.5 Resultatredovisning

Med utgångspunkt från det övergripande målet har bedömningsgrunder och resultatindikatorer tagits fram för delområdena samhällsplanering, hållbar stadsutveckling, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet. Resultat redovisas för varje delområde.

Regeringen samlade bedömning är att utvecklingen inom politikområdet bidrar till att uppfylla det övergripande målet för utgiftsområdet, dvs. att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

3.5.1 Resultat – samhällsplanering

Bedömningsgrunderna för delområdet samhällsplanering är att det ska finnas

- en tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygder,
- goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag och för annat samhällsbyggande, samtidigt som en god livsmiljö tryggas, och
- ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgerligt inflytande säkerställs.

Som resultatindikatorer används

- antal antagna översiktsplaner,
- antal antagna detaljplaner,
- antal kommuner som har aktualitetsprövat sin översiktsplan,
- länsstyrelsernas handläggningstid för överklagade bygglovsärenden, och
- antal detaljplaner som har upphävts av länsstyrelsen med hänvisning till att planen är olämplig ur hälso- och säkerhetssynpunkt.

Samhällsplaneringen är ett viktigt verktyg för att skapa en god bostadsförsörjning som säkerställer att alla har någonstans att bo. Den ska också bidra till att nå bl.a. de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, de nationella miljömålen, de nationella målen för folkhälso- respektive funktionshinderspolitiken och de jämställdhetspolitiska målen. Även målet för arkitektur, form och design är centralt i arbetet. Arbetet med samhällsplanering kan även bidra till genomförandet av regeringens reformprogram och långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation och regeringens brottsförebyggande program. Resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

En ny regional planering

Den 1 januari 2019 infördes nya bestämmelser om regional fysisk planering i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Respektive landsting ansvarar för den regionala fysiska planeringen inom sitt län och sådan planering är obligatorisk i Stockholms och Skåne län. Landstingets uppgifter omfattar bl.a. att anta en regionplan. Planen ska ge vägledning för beslut om

översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser samt bör kunna bidra till att tillgodose bland annat förbättrad bostadsförsörjning.

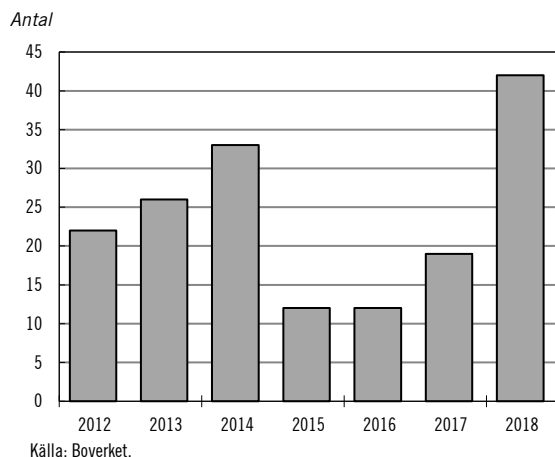
I samband med lagändringen tillkännagav riksdagen att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att regional fysisk planering ska omfatta fler län samt förtydliga hur befintliga samordningsförbund kan fortsätta sitt arbete (bet. 2018/19:CU2 punkt 2, rskr. 2018/19:31). Med anledning av riksdagens tillkännagivande har Finansdepartementet bjudit in företrädare för de län som inte omfattas av den ovan nämnda regleringen till dialogmöten. Mötena har bl.a. syftat till att identifiera behov och förutsättningar i de berörda länen. Ärendet bereds vidare inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Utvecklingen av den kommunala planeringen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön. Översiktsplanen är vägledande för beslut om detaljplaner, bygglov m.m. Kommunen kan genom en detaljplan med bindande verkan reglera hur ett begränsat område i en kommun får bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas. Boverket tog 2018 fram en vägledning om tillgänglighet som handlar om hur kommuner kan arbeta med mål och ställningstaganden i översiktsplaneringen. Vägledningen beskriver också arbetssätt för att implementera funktionshindersperspektivet i organisationer och planeringsprocesser.

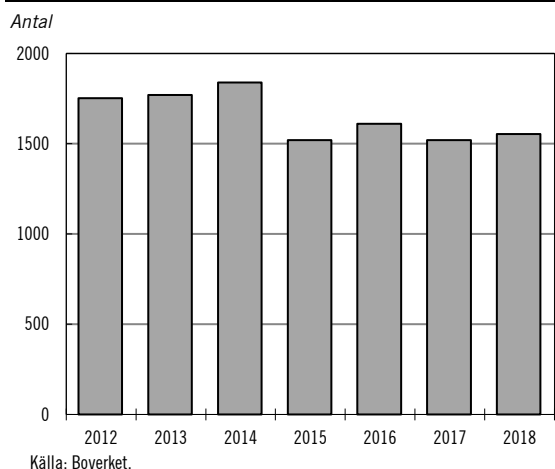
Antalet antagna översiktsplaner

År 2018 antog 42 kommuner nya översiktsplaner som fått laga kraft enligt Boverkets plan- och byggenkät (Fi2019/02195/SPN), vilket var mer än dubbelt så många som föregående år. Därutöver aktualitetsprövade 29 kommuner sin översiktsplan, vilket var något fler än föregående år. Vid utgången av 2018 var det endast 10 kommuner som hade en översiktsplan som antagits under 1990-talet. Majoriteten av de kommuner som fortfarande har en plan från 1990-talet arbetar med att ta fram en ny. I diagram 3.1 redovisas antalet antagna översiktsplaner 2012–2018.

Diagram 3.1 Antal antagna översiktsplaner

Antalet antagna detaljplaner

År 2018 antogs ca 1 550 detaljplaner i de kommuner som svarade på Boverkets plan- och byggenkät, vilket var något fler än 2017. Detaljplaneaktiviteten var liksom tidigare år störst i de län där landets tre största städer ligger. Kommunerna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län antog tillsammans 42 procent av samtliga antagna detaljplaner 2018. I diagram 3.2 redovisas antalet antagna detaljplaner 2012–2018.

Diagram 3.2 Antal antagna detaljplaner

Antalet bygglov har ökat medan anmälningar om bygglovsbefriade åtgärder har minskat

År 2018 gavs omkring 85 000 bygglov och förhandsbesked. Det var en ökning jämfört med 2017, då 79 000 bygglov och förhandsbesked gavs. Av antalet 2017 avsåg ca 9 500 ärenden nybyggnad av bostadshus, vilket motsvarade 11 procent av alla ärenden. Eftersom svarsfrekvensen skiljer sig åt mellan åren går det inte att göra några direkta jämförelser. Däremot indikerar statistiken att andelen inkomna bygglov som avser nybyggnad av bostadshus har legat på mellan 10 och

11 procent de tre senaste åren. Antalet anmälningar om bygglovsbefriade åtgärder minskade från ca 11 500 ärenden 2017 till ca 10 000 år 2018. Av anmälningarna 2018 avsåg 10 procent ärenden om komplementbostadshus och 2 procent ärenden om inredning av ytterligare bostad. De vanligast förekommande åtgärderna var anmälningar av uppförande av komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 kvadratmeter, som tillsammans motsvarade 86 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder.

Kommunernas svarsfrekvens på Boverkets plan- och byggenkät minskade med 4 procent till 88 procent.

Åtgärder för effektiviseringar av planering och bygglov

Som ett led i att göra planprocessen mer effektiv infördes i juli 2017 möjligheten för kommuner att i ett pågående detaljplaneärende begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen. Planeringsbeskedet är ett bindande besked där länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning av om detaljplanen har en sådan innebörd som avses i de s.k. ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL. Uppföljningen av plan- och bygglagstiftningen visade att 12 planeringsbesked lämnades 2018. År 2017 begärde inte någon kommun något planeringsbesked.

Prövningen av kommunala beslut

Antalet överklagade detaljplaner

År 2018 prövades knappt 400 överklagade planärenden av de fem mark- och miljödomstolarna, vilket var ungefär samma antal som 2017.

Sammanlagt överprövade länsstyrelserna 33 detaljplaner inom ramen för den statliga tillsynen 2018.

År 2018 uppgick antalet överklagade planmål till Mark- och miljööverdomstolen till drygt 200 stycken, varav ca 40 beviljades prövningstillstånd. Detta innebar en minskning av antalet överklagade planmål, men en ökning av antalet prövningstillstånd, jämfört med föregående år, då de överklagade planmålen i domstolen uppgick till ca 210, varav knappt 30 beviljades prövningstillstånd.

Antalet överklagade bygglov har ökat

Sammanlagt överklagades nästan 3 000 lov och förhandsbesked till länsstyrelserna 2018. Motsva-

rande siffra för 2017 var 2 800. Av alla överklagade lov och förhandsbesked upphävdes 650 helt eller delvis av länsstyrelserna 2018, vilket var ungefär lika många som 2017.

År 2018 överklagades knappt 900 ärenden till de fem mark- och miljödomstolarna, vilket var en minskning jämfört med föregående år, då ca 1 500 ärenden överklagades. Antalet ärenden som överklagades till Mark- och miljööverdomstolen var ca 580, vilket var en minskning av antalet överklagade ärenden jämfört med 2017, då knappt 620 beslut överklagades. Antalet ärenden som får prövningstillstånd av domstolen ligger stabilt runt 100 (100 ärenden 2018 och 103 ärenden 2017). Högsta domstolen har inte beviljat prövningstillstånd i något bygglovsärende.

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden

Regeringen har fastställt följande inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider avseende överklagade lovärenden (bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked):

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar, och
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar.

År 2018 uppnådde 13 av 21 länsstyrelser inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden inom 105 dagar, vilket var samma antal som föregående år.

År 2018 uppnådde 13 av länsstyrelserna inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden inom 150 dagar, vilket var samma antal som föregående år. I tabell 3.3 redovisas uppföljningen av inriktningsmålen.

Tabell 3.3 Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov

Procent

	2017	2018
Andel avgjorda lovärenden inom 105 dagar (mål 75 %)	78	71
Andel avgjorda lovärenden inom 150 dagar (mål 90 %)	89	85

Källa: Boverket.

År 2017 införde regeringen ett nytt inriktningsmål om att handläggningen av överklagade bygglov för bostäder särskilt ska prioriteras:

- 75 procent ska vara avgjorda inom 80 dagar, och
- 90 procent inom 120 dagar.

År 2018 uppnådde 14 av länsstyrelserna inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden inom 80 dagar, vilket var en försämring jämfört med föregående år då 17 länsstyrelser uppnådde målet. Andelen avgjorda överklaganden varierade 2018 mellan 17 och 100 procent, vilket var en större spridning än 2017.

År 2018 uppnådde 14 av länsstyrelserna det nya inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden inom 120 dagar, vilket var 4 färre än föregående år. Andelen avgjorda överklaganden varierade mellan 46 och 100 procent.

De länsstyrelser som 2018 överskred något av inriktningsmålen har uppgett att åtgärder vidtagits för att sänka balanserna, bl.a. inköp av resurser vid ärendetoppar och särskilda satsningar på rekrytering och kompetensutveckling.

Mark- och miljödomstolarnas handläggningstider

Den genomsnittliga handläggningstiden för de planmål som avgjordes 2018 uppgick till drygt 5 månader och 75 procent av målen avgjordes inom drygt 7 månader. Den genomsnittliga handläggningstiden för de 2018 avgjorda lovmålen uppgick till knappt 4 månader, och 75 procent av målen avgjordes inom ca 5,5 månader. Några större förändringar jämfört med 2017 kan inte konstateras.

Mark- och miljööverdomstolens handläggningstider har ökat

För att Mark- och miljööverdomstolen ska pröva ett ärende i sak krävs det att domstolen beviljar prövningstillstånd.

Tiden innan besked om prövningstillstånd lämnades i planmål uppgick 2018 till i genomsnitt 2 månader, vilket var samma tid som för 2017. Den totala genomsnittliga handläggningstiden för planmål som hade beviljats prövningstillstånd var knappt 10 månader, vilket kan jämföras med ca 7,5 månader 2017.

Tiden innan besked om prövningstillstånd lämnades i lovärenden uppgick 2018 till i genomsnitt drygt 1,5 månader, vilket var samma tid som 2017. Den totala genomsnittliga handläggningstiden för lovärenden som beviljats prövningstillstånd uppgick till drygt 8 månader, vilket kan jämföras med ca 7,5 månader föregående år.

Den genomsnittliga handläggningstiden för planmål som fått prövningstillstånd ökade något från 2017 till 2018. Även den genomsnittliga handläggningstiden för lovärenden som fått prövningstillstånd ökade något.

Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antalet inkomna ärenden till Regeringskansliet under de senaste fem åren som har anknytning till planerings- och markanvändningsfrågor redovisas i tabell 3.4.

Tabell 3.4 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antal					
Kategori	2014	2015	2016	2017	2018
Statligt ingripande – plan	10	9	7	10	9
Statligt ingripande – lov	1	2	1	0	0
Försvarsintresse	4	7	15	13	11
Vägrat medgivande	14	1	-	2	-
Expropriation (tätbebyggelse)	1	0	0	2	0

Källa: Regeringskansliet.

Länsstyrelsen kan på eget initiativ upphäva en kommuns beslut att anta en detaljplan om planen inte tillgodoser fem i PBL särskilt preciserade krav, de s.k. ingripandegrunderna. Av de planärenden som överklagades till regeringen 2018 avsåg sex planer som upphävts av länsstyrelsen med hänvisning till att planen innebär risk för människors hälsa eller säkerhet eller risk för olyckor, översvämning eller erosion.

Försvarsärendena har ökat sedan 2015. Antalet ärenden av detta slag minskade dock något 2018 jämfört med 2017. I övrigt ligger antalet ärenden på en stabil nivå över tid.

Förutsättningar för bostadsbyggande i samband med infrastrukturåtgärder

Utredningen Samordning för bostadsbyggande (N 2017:08) har överlämnat delbetänkandet Bebyggelse- och transportplanering för hållbar stadsutveckling (SOU 2019:17) till regeringen. Utredningen har analyserat vad möjligheten att ställa krav på transportplaner i samband med detaljplanering skulle innebära. Utredningen har föreslagit att förtydliganden i PBL om krav på kommunala transportplaner bör studeras i en fortsatt utredning. Beredningen av betänkandet pågår.

Tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna

Boverket har sammanställt statistik över i vilken utsträckning som strandskydd upphävts i samband med planläggning. Statistiken visar att kommunerna 2018 upphävde strandskyddet genom en planbestämmelse i drygt 200 detaljplaner. Utöver detta beslutade länsstyrelserna på begäran av kommunerna i 18 fall om att upphäva strandskyddet i samband med antagande av en detaljplan. Totalt upphävdes således strandskyddet i 220 fall i samband med antagandet av en detaljplan, vilket motsvarade 14 procent av det totala antalet detaljplaner som antogs 2018. Andelen har legat stabilt mellan 13 och 15 procent 2011–2018.

År 2018 upphävde länsstyrelserna 4 detaljplaner efter överprövning med hänvisning till att strandskyddet upphävts i strid mot gällande bestämmelser. Detta var en ökning med 2 detaljplaner jämfört med föregående år.

Naturvårdsverket har sammanställt statistik över bl.a. dispenser från reglerna om strandskydd. År 2018 fattade kommunerna knappt 5 000 beslut om dispenser från strandskyddet, vilket var något fler än 2017. Länsstyrelserna överprövade ca 700 beslut 2018 och upphävde helt eller delvis ca 300. Några större förändringar jämfört med 2017 kan inte konstateras.

Antalet kommunala beslut där kommunen har avslagit ansökan om dispens från strandskyddet och beslutet sedan överklagats till länsstyrelsen uppgick 2018 till 175 beslut. Av dessa ändrade länsstyrelsen besluten i 26 fall, vilket var en ökning jämfört med 2017.

Klimatanpassning

Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts klimatscenarier visar bl.a. att risken för översvämningar och värmeböljor med påföljande torka och brand kommer att öka till följd av klimatförändringarna. Genom den nationella strategin för klimatanpassning har regeringen skapat en ram för ett strukturerat arbete med klimatanpassning. I det ingår en analys av sårbarheter, planering, genomförande, uppföljning, utvärdering, rapportering och revidering.

De ändringar i PBL som trädde i kraft 2018 innebär att kommunerna numera har ett ansvar för att i sina översiktsplaner redovisa risken för skador på den byggda miljön till följd av ras,

skred, erosion och översvämning som är klimatrelaterade. Det är ännu för tidigt att utvärdera utfallet av denna reform, men lagändringarna bedöms bidra till ett förbättrat planeringsunderlag som kan minska riskerna för att bebyggelse uppförs på platser som är olämpliga till följd av klimatförändringarna.

Boverket har sedan den 1 augusti 2018 ett särskilt ansvar för att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Regeringen har också gett Boverket i uppdrag att ge stöd åt kommunerna i deras arbete med klimatanpassning av den byggda miljön. Som ett led i detta presenterade myndigheten 2018 underlag om klimatanpassning, i syfte att höja kunskapen om hur man inom samhällsplaneringen kan minska risker om klimatets förändring. Boverket påbörjade vidare samma år ett projekt med att sammanställa befintligt underlag till en faktabaserad guide om hur ekosystemtjänsternas nyttor och värden kan integreras i planeringen för klimatanpassning. Boverket tog under året även fram en vägledning om översiktsplanering i kust- och havsområden. Vägledningen behandlar bl.a. hur klimatförändringar påverkar olika allmänna intressen.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

Statens geotekniska institut (SGI) ger bl.a. geotekniskt stöd till länsstyrelser och kommuner. År 2018 besvarade myndigheten fler remisser om geotekniska säkerhetsfrågor jämfört med de senaste åren (500 remissvar 2018, 494 remissvar 2017, 483 remissvar 2016). Även antalet infrastrukturärenden ökade. Att antalet ärenden ökade berodde förutom på ett ökat byggande och fler infrastruktursatsningar, på en ökad komplexitet och omfattning av ärenden och på att fler känner till det stöd SGI kan ge. SGI har prioriterat ärenden där samhällsnyttan bedömts vara som störst och besvarade 127 remisser 2018, vilket ska jämföras med 207 remisser föregående år.

År 2018 inrättade SGI Delegationen för Göta älv som består av representanter från kommuner, landsting och statliga myndigheter. Delegationen ska bl.a. ta fram en plan för skredsäkring längs Göta älvdalen. Myndigheten beslutade 2018 om bidrag till skredsäkringsåtgärder för 16,7 miljoner kronor i Göteborgs, Ales och Lilla Edets kommuner.

Geokalkylsystem för planering och kostnadsbedömning

Med stöd av Geokalkyl, som är ett geografiskt informationssystemverktyg framtaget av SIG, kan kostnaden för olika grundläggningsåtgärder översiktligt bedömas i områden med skilda geotekniska förutsättningar. Systemet möjliggör en geoteknisk värdering av kostnaderna för placeringen av viss bebyggelse, t.ex. i tidiga planeringsstegen. Systemet kan bidra till att minska kostnaderna vid byggande av t.ex. bostäder och infrastruktur.

Regeringen gav i juli 2018 i uppdrag åt SGI att genomföra utbildnings- och kommunikationsåtgärder inom Geokalkyl (N2018/04127/SPN). SGI har genomfört ett flertal utbildningsinsatser och systemets metodbeskrivning har omarbetats och lagts ut på SGI:s webbplats.

Sanering av mark för bostadsbyggande

Sedan 2016 finns ett särskilt bidrag för sanering av förorenad mark för bostadsbyggande, administrerat av Naturvårdsverket. År 2018 beviljades 7 projekt 148 miljoner kronor för att skapa förutsättningar för nya bostäder på tidigare förorenad mark, se vidare utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Stöd för utemiljöer

År 2018 genomförde Boverket två ansökningsomgångar för stöd enligt förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden. Stöd kan ges för åtgärder som ska stimulera till aktivitet och social gemenskap i områden med socioekonomiska utmaningar. De ska på ett varaktigt sätt bidra till attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer. Av totalt 294 inkomna ansökningar beviljades 228 medel om sammanlagt ca 425 miljoner kronor. Medel har bl.a. fördelats till lekplatser, grönytor och ytor för spontanidrott, gångbanor, multisportarenor och mötesplatser för kultur- och fritidsintressen. Stödet håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019.

Digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen

Lantmäteriet har på uppdrag av regeringen utrett lösningar och kostnader samt redovisat en genomförandeplan för hur infrastrukturen för geodata bör utvecklas för att, med beaktande av den nationella säkerheten, möjliggöra ett nationellt tillgängliggörande av geodata inom samhällsbyggnadsprocessen (Fi2018/00396/DF), se även utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Inom ramen för samma uppdrag har Lantmäteriet även lämnat förslag på hur ett nationellt tillhandahållande av detaljplaner kan utformas och utrett behovet av en utökad redovisning av byggnadsinformation. Lantmäteriet har föreslagit att det ska finnas en infrastruktur för nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner och att denna ska utgöra en del av den nationella infrastrukturen för geodata.

Boverket fortsätter att arbeta för en effektiv och enhetlig digital tillämpning av PBL. Lantmäteriet fortsätter även att verka för omställningen till en digital samhällsbyggnadsprocess, bl.a. genom att höja kompetensen när det gäller att använda digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen. Vidare utvecklas digitala system inom andra myndigheter för att underlätta samhällsplaneringen, t.ex. en ny digital arkeologisk process utarbetad av Riksantikvarieämbetet.

Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter

Boverket är en av de 18 myndigheter som i sina regleringsbrev för 2013 fick ett särskilt uppdrag att ta fram en handlingsplan för jämställdhetsintegrering av sin kärnverksamhet. Arbetet har fortsatt i enlighet med den handlingsplan som myndigheten tagit fram för 2015–2018. År 2018 fattades även ett inriktningsbeslut för det fortsatta arbetet inom ramen för handlingsplanen.

Forskningsfrågor

Forskning inom planering, byggande, bostäder och hållbar stadsutveckling finansieras framför allt av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, men även av Verket för innovationssystem, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Analys och slutsatser

Ny regional planering

Regional fysisk planering förväntas utgöra en viktig del i arbetet med att stärka förutsättningarna för en förbättrad bostadsförsörjning samt en hållbar regional tillväxt och utveckling. Bostadsförsörjningen har nära samband med frågor som har regional bäring, t.ex. frågor om infrastruktur, kollektivtrafik, näringsliv, fritid och rekreation. En regional fysisk planering bör vidare kunna bidra till ett mer övergripande perspektiv och olika insatser för helhetslösningar inom flera områden.

Landstingen i Stockholms län och i Skåne län ansvarar för den regionala fysiska planeringen, den regionala utvecklingsstrategin, länsplanerna för regional transportinfrastruktur och den regionala kollektivtrafikförsörjningen. Detta innebär en samordning av planeringsprocesserna, och bör t.ex. leda till mer effektiva transporter, ett minskat transportbehov och bidra till bl.a. en energieffektiv kollektivtrafik. Detta ökar förutsättningarna för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen, framför allt målet begränsad klimatpåverkan.

Enligt regeringen är den regionala fysiska planeringen ett av flera verktyg för att tillgodose en hållbar utveckling. Frågor av detta slag måste numera ofta hanteras över de kommunala gränserna och bör därför placeras i ett större och mer strategiskt planeringssammanhang.

Kommunal planering och byggande

Regeringens fortlöpande arbete för ett ökat bostadsbyggande syftar till att i ett långsiktigt perspektiv förbättra förutsättningarna för en god planering och ett hållbart byggande för att möta den bostadsbrist som alltjämt råder i merparten av landets kommuner. Statistiken för 2018 visar på en fortsatt relativt hög planeringsaktivitet. Som tidigare anförts ökade antalet antagna översiktsplaner under detta år, vilket kan ses som ett tecken på en ökad medvetenhet om den översiktliga planeringens strategiska betydelse. Detta har stor betydelse för att förbättra planberedskapen i landets kommuner, vilket i sin tur är en förutsättning för att nå målet om en god livsmiljö för människor i alla delar av landet och att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling. För att den kommunala planeringen och byggandet ska vara hållbart krävs också att det finns tillgång till aktuella kunskapsunderlag om

kulturmiljöer och antikvarisk kompetens i de lokala och regionala processerna.

Stödet till utemiljöer i områden med socioekonomiska utmaningar kan bidra till att skapa mer attraktiva, funktionella, jämställda, tillgängliga, hållbara och trygga utemiljöer. Regeringen bedömer att stödet har bidragit till att uppfylla målet att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö.

En effektivare plan-, bygg- och genomförandeprocess

Behovet av nya bostäder i Sverige är stort. I 2019 års bostadsmarknadsenkät från Boverket uppgav 240 av landets kommuner att det fanns ett underskott av bostäder i kommunen. Eftersom ny bebyggelse i tätortsmiljö vanligtvis förutsätter en ny detaljplan är det angeläget att kommunernas förutsättningar för att planlägga och genomföra planerna på ett effektivt sätt är goda.

Långa ledtider för planläggning m.m. påverkar förutsättningarna för en god konkurrens inom byggsektorn, huvudsakligen genom att utdragna processer ofta medför stora kostnader för byggherren. Kortare ledtider i planprocessen ger även fler mindre och medelstora byggherrar möjlighet att ta initiativ till planläggning, och kan därmed bidra till ökad konkurrens inom byggsektorn. Att fler aktörer ges möjlighet att ta initiativ till byggprojekt som förutsätter planläggning innebär även att kompetens och resurser inom en större del av byggsektorn kan tas till vara för bostadsbyggande. Digitalisering är ett viktigt verktyg för att åstadkomma kortare ledtider i planprocessen.

Kommunernas förutsättningar för att ta fram nya detaljplaner för nya byggprojekt behöver förbättras. Samtidigt behöver planläggningen ske på ett sätt som främjar möjligheten att nå de nationella miljömålen och de globala målen för hållbar utveckling, utan att andra viktiga värden riskerar att gå förlorade. Det medför att det finns ett fortsatt behov av åtgärder för att säkerställa en plan-, bygg- och genomförandeprocess som både är effektiv och långsiktigt hållbar.

3.5.2 Resultat – hållbar stadsutveckling

Delområdet hållbar stadsutveckling bedöms utifrån nedanstående målbeskrivning:

Hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en

attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, som t.ex. gång och cykel. Helhetssyn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

I samband med att regeringen lanserade strategin för levande städer beslutades även tre nya etappmål i miljömålssystemet som är viktiga för att skapa en hållbar stadsutveckling:

- Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik (M2018/01093/Kl).
- En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter (M2018/01094/Nm).
- Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter (M2018/01094/Nm).

För en uppföljning av etappmålen, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Arbetet för en hållbar stadsutveckling innefattar frågor om bl.a. stadsplanering, bebyggelse och bostäder, transportinfrastruktur, regional tillväxt och utveckling, arkitektur och gestaltning samt ekologiska och sociologiska aspekter. Områdets sektorsövergripande och mångfasetterade karaktär gör det svårt att mäta graden av målpåfyllelse. Hållbar stadsutveckling berör också flera utgiftsområden, bl.a. utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 22 Kommunikationer. Arbetet med hållbar stadsutveckling bidrar till regeringens nationella genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, i synnerhet mål 11 om hållbara städer och samhällen.

Rådet för hållbara städer

Rådet för hållbara städer ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Sedan starten i december 2017 ingår elva statliga myndigheter i rådet. I mars 2019 lämnade regeringen uppdrag även till Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd att bistå rådet i dess arbete och utsåg myndighetscheferna för de båda myndigheterna att vara ledamöter i rådet (M2019/00651/Kl).

Under 2019 inkom rådet med en ny årlig åtgärdslista. I listan presenteras åtgärder som vidtas av de myndigheter som är företrädde i rådet och som har bäring på regeringens arbete för en hållbar stadsutveckling.

Smart City Sweden

År 2018 togs flera steg för att kraftsamla och etablera Smart City Sweden som den nationella demonstrationsplattformen för smarta lösningar i hållbara städer. Ramavtal slöts med en leverantör att svara för drift och utveckling av plattformen.

Verksamheten inom Smart City Sweden har utvecklats och ska, förutom energi- och miljöteknikfrågor, omfatta frågor som planering och byggande, digitalisering, social hållbarhet, mobilitet och annat som är relevant för hållbar stadsutveckling. Den nya satsningen omfattar även att knyta samman regionala satsningar i Sverige. Besöksverksamheten förstärks under 2019 med sex regionala noder. Totalt har Smart City Sweden sedan starten i maj 2017 och fram till halvårsskiftet 2019 haft drygt 3 600 besökare, varav mer än hälften har varit internationella besökare.

Stadsmiljöavtal

Syftet med satsningen på stadsmiljöavtal är att bl.a. främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för att en större andel persontransporter i städer ska ske med kollektivtrafik eller cykeltrafik. I maj 2019 breddades stödet, så att det nu även omfattar åtgärder för godstransportlösningar. Utvidgningen gör det möjligt att använda stadsmiljöavtalen även för medfinansiering av anläggningar och nya lösningar för samlastning, samordnade urbana godstransporter och för att skapa förutsättningar för godstransporter

med cykel i urban miljö, se vidare utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Grönare städer

Bidraget för grönare städer, som infördes 2018, gav kommuner möjlighet att söka stöd för åtgärder som främjar stadsgrönska och ekosystemtjänster. De ansökningar som beviljades 2018 omfattade sammanlagt 244 miljoner kronor.

Bidrag har bl.a. beviljats för nyanläggning och utveckling av befintlig stadsgrönska samt för att främja ekosystemtjänster som rekreation, dagvattenhantering och biologisk mångfald. Stödet håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019.

Internationella stadsutvecklingsfrågor

EU:s urbana agenda

En deklaration har tagits fram för det fortsatta arbetet med EU:s urbana agenda. Deklarationen antogs vid ett informellt ministermöte i Bukarest i juni 2019.

UN Habitat

Sverige ökade 2019 sitt politiska engagemang i UN Habitat – FN:s organ för hållbar stadsutveckling och bostäder. I maj 2019 hölls det första UN Habitat Assembly, vid vilket bl.a. en ny strategisk plan antogs. Vid detta möte blev Sverige också invalt som en av 36 medlemmar i den nya styrgrupp som ansvarar för organets tillsyn, arbetsprogram och budget. Genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) stöder Sverige UN Habitats olika projekt och ger även organisatoriskt stöd.

Bilaterala samarbeten

Det finns ett strategiskt partnerskap mellan Sverige och Frankrike för innovation och gröna lösningar samt ett innovationspartnerskap mellan Sverige och Indien. Dessa partnerskap omfattar flera olika områden, bl.a. frågor avseende smarta städer, se vidare utgiftsområde 24 Näringsliv. Det finns också ett samförståndsavtal om samarbete för en hållbar stadsutveckling mellan Sverige och Indien samt ett motsvarande avtal mellan Sverige och Kina.

Agenda 2030

Främjandet av hållbara städer och samhällen är en viktig del av genomförandet av Agenda 2030, och därmed också för svenska insatser på området, inklusive inom utvecklingsarbetet.

Analys och slutsatser

Genomförandet av regeringens politik inom plan-, bygg- och bostadsområdet är en viktig del i arbetet med att skapa hållbar stadsutveckling. Bebyggelseutveckling bör ses i ett sammanhang där ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarhetsaspekter integreras. Även behovet av anpassning till ett förändrat klimat måste beaktas. Den täta bebyggelse som definierar städer innebär att konkurrensen om marken ofta är stor. Många lösningar finns lokalt inom kommunerna.

Rådet för hållbara städer möjliggör dialog, möten och kunskapsutveckling för aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Otryggheten är ojämnt fördelad i städerna. Boende i områden med socioekonomiska utmaningar är oftare mer otrygga i sin närmiljö än personer som bor på andra ställen. Kvinnor är oftare mer otrygga än män när de rör sig utomhus, samtidigt som män oftare än kvinnor utsätts för våld i det offentliga rummet. För att tryggare livsmiljöer ska kunna utvecklas behöver segregationen i städerna minska och stadsplaneringen genomföras med ett aktivt jämställdhetsperspektiv. För detta är regeringens arbete mot segregation viktigt, se vidare utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.

3.5.3 Resultat – bostadsmarknad

Målet för delområdet bostadsmarknad är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Som resultatindikatorer används

- antalet färdigställda bostäder i förhållande till befolkningsutveckling, påbörjade bostäder samt hinder för bostadsbyggande, och
- kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden.

Flera faktorer påverkar utvecklingen på bostadsmarknaderna. Kommunernas agerande och omvärldsfaktorer, som t.ex. den allmänna ekonomiska utvecklingen, gör att effekterna av statliga insatser är svåra att mäta. Inom varje delavsnitt finns en uppföljning av insatser, främst redogörelser för olika stöd. Civilutskottet har framhållit att resultatredovisningen bör renodlas (bet. 2018/19:CU1). Ett utvecklingsarbete med denna inriktning har påbörjats inom Regeringskansliet.

Bostadsbyggande utifrån efterfrågan och behov

Läget

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) färdigställdes 2018 ca 58 400 bostäder genom ny- och ombyggnation, vilket var drygt 13 procent mer än föregående år.

Tabell 3.5 Påbörjade bostäder och befolkningsökning

Antal	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Flerbostadshus	37 100	47 300	51 400	41 600	37 000	34 750
Småhus	11 000	13 000	13 400	10 900	9 500	9 250
Total nybyggnad	48 000	60 300	64 800	52 500	46 500	44 000
Nettotillskott genom ombyggnad	3 300	3 800	4 100	2 800	2 500	2 500
Totalt påbörjade bostäder	51 400	64 100	68 900	55 300	49 000	46 500
Befolkningsökning	103 700	144 100	123 800	105 000	96 000	88 000

Källor: Boverket och Statistiska centralbyrån.

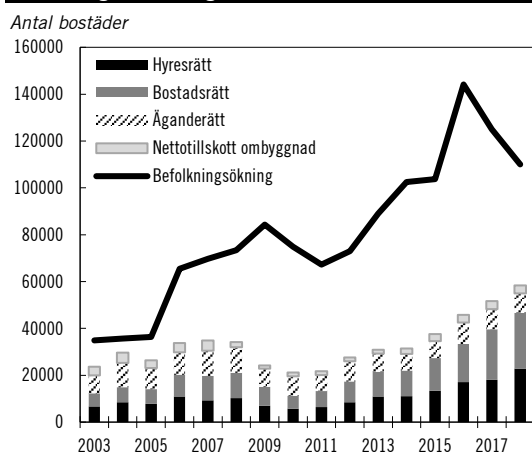
Bostadsbyggandet har ökat under flera år, men 2018 minskade antalet påbörjade bostäder från ca 68 900 stycken 2017 till ca 55 300 (se tabell 3.5).

Enligt Boverkets byggbehovsprognos behöver det byggas drygt 640 000 bostäder fram till 2027 för att möta den framtida befolkningsökningen.

Av dessa behöver 76 procent byggas i de tre storstadsregionerna Stockholm-Uppsala, Göteborg och Malmö-Lund. Prognosen visar också att det i 22 regioner inte behöver byggas några bostäder alls med hänsyn till befolkningsutvecklingen. Det ska dock framhållas att det för dessa regioner kan finnas ett behov av att t.ex. bygga bostäder som är anpassade efter en åldrande befolkning. Det kan också finnas en lokal efterfrågan på nya bostäder som inte fångas av behovsbedömningen. I diagram 3.3 illustreras det totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) bedömer i princip samtliga kommuner att det behövs fler bostäder i någon form under de kommande tre åren. Hyresrätter är, i likhet med föregående år, den upplåtelseform som flest kommuner uppger behöver öka.

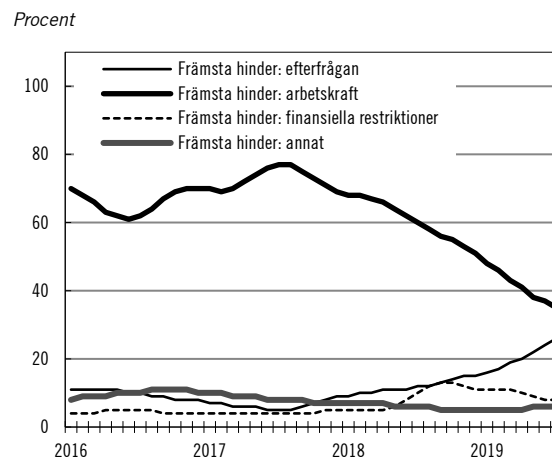
Diagram 3.3 Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer från juli 2019 bedömde 37 procent av företagen att arbetskraftsbrist var det största hindret för bostadsbyggande, vilket var en minskning jämfört med föregående år (se diagram 3.4).

Diagram 3.4 Hinder för företags bostadsbyggande

Källa: Konjunkturinstitutet.

Arbetet för fler hyresrätter med lägre hyra

Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016. År 2018 beslutade regeringen att höja både de högsta möjliga stödnivåerna och de tillåtna normhyresnivåerna för det långsiktiga investeringsstödet. Även en påbyggnadsbonus infördes.

År 2016–2018 beviljades investeringsstöd till projekt motsvarande sammanlagt ca 21 370 bostäder. Vid utgången av 2018 hade närmare 1,87 miljarder kronor betalats ut avseende 6 606 färdigställda bostäder, varav ca 1,46 miljarder kronor och 4 899 färdigställda bostäder 2018. Därefter och fram t.o.m. 21 augusti 2019 har ytterligare 0,85 miljarder kronor betalats ut för 2 804 färdigställda bostäder inom ramen för 93 ärenden.

Något mer än en fjärdedel av de ansökningar som bifölls 2018 avsåg uppförande av bostäder i de tre storstadsregionerna. År 2018 avsåg ca 22 procent av beviljade belopp bostäder i storstadsregionerna, 2 procent bostäder i Stockholmsnära kommuner och 6 procent bostäder i övriga stora kommuner och övriga tillväxtkommuner (för en definition av de geografiska avgränsningarna, se förordningen [2016:881] om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande).

Den genomsnittliga handläggningstiden har varierat mellan olika länsstyrelser och över tid. Sammantaget har den genomsnittliga handläggningstiden hos länsstyrelserna sjunkit stadigt från 5 månader för ärenden inkomna 2016, till 4 månader för ärenden inkomna 2017 och till 3 månader för ärenden inkomna 2018.

För information om investeringsstödet för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer, se utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Kreditgarantier och rådgivning bidrar till långsiktigt goda finansieringsvillkor

De statliga kreditgarantierna för ny- och ombyggnad av bostäder kan bidra till att underlätta finansieringen, särskilt för små och nystartade byggbolag och i tider med finansiell oro.

År 2018 ställdes garantier för ca 1 450 lägenheter ut, varav de flesta avsåg garantier under byggtiden (se tabell 3.6). Detta innebar en minskning jämfört med året innan. Minskningen kan bero på en minskad aktivitet på bostadsmarknaden, vilket gjort att färre bostadsprojekt startats.

Tabell 3.6 Kreditgarantier för bostadsbyggande

	2016	2017	2018
Antal lägenheter för vilka preliminära bedömningar gjorts under året	6 050	6 260	8 343
Antal lägenheter för vilka garantier under byggtiden tecknats under året	1 400	2 190	1 425
Antal färdigställda lägenheter för vilka garantier tecknats under året	130	55	28
Antal garantier vid årets slut	560	250	170
Garanterat belopp vid årets slut, mnkr	1 985 109	2 786 482	3 096 157
Förväntad förlust	1,4 %	5,7 %	4,4 %

Källa: Boverket.

För att synliggöra nyttan med kreditgarantierna erbjuder Boverket kostnadsfria preliminära bedömningar av inom vilket utrymme en garanti kan beviljas. Myndigheten erbjuder även marknadskompletterande rådgivning om finansiering av bostäder till mindre och medelstora byggherrar. Boverket har också en plattform för finansiell rådgivning på sin hemsida. Där finns information och kalkyler som riktar sig till byggherrar samt erbjuder en möjlighet för mindre och medelstora byggherrar att ställa allmänna frågor kring finansiering av bostäder.

Bostadsbyggandets finansiella förutsättningar

Under de senaste åren har en genomlysning av de finansiella förutsättningarna för att bygga bostäder pågått. Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering överlämnade i december 2017

sitt betänkande Lån och garantier för fler bostäder (SOU 2017:108). Boverket har vidare analyserat möjligheterna till finansiering av bostäder på landsbygden (N2018/03940/BB). Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Bokföringsnämnden har fått i uppdrag att bl.a. se över frågan om nedskrivningar vid nyproduktion av bostäder. För att förbättra konkurrensen har även en utredning tillsatts i syfte att gynna en utveckling där lägre produktionskostnader återspeglas i lägre boendekostnader (dir. 2019:31).

Långsiktigt hållbara bostadsmarknader i hela landet

I 2019 års BME uppgav 240 kommuner att de hade ett underskott på bostäder, vilket var en minskning med 3 kommuner på ett år respektive 15 kommuner på två år. Totalt 46 kommuner bedömde att bostadsmarknaden var i balans, vilket var 4 kommuner fler än året innan. De flesta kommuner som uppgav att det rådde balans på bostadsmarknaden tillhörde gruppen kommuner med färre än 25 000 invånare (utan högskola och som inte tillhör ett storstadsområde). Endast 4 kommuner bedömde att de hade ett överskott på bostäder.

Äganderätt är den vanligaste boendeformen i landet följt av hyresrätt och bostadsrätt (se tabell 3.7). Hur upplåtelseformerna fördelar sig över bostadsbeståndet varierar mellan kommunerna.

Tabell 3.7 Bostädernas fördelning 2018 efter upplåtelseform och hustyp

Upplåtelseform	Procent		
	Flerbostadshus ¹	Småhus	Alla
Hyresrätt	36,1	1,9	38,0
Bostadsrätt	21,5	1,9	23,4
Äganderätt	-	38,5	38,5
Alla	57,6	42,3	99,9

¹ I flerbostadshus ingår även specialbostäder och bostäder i övriga hus.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Enligt SCB uppgick det allmännyttiga bostadsbeståndet 2018 till sammanlagt 824 500 lägenheter. Enligt BME ökade det allmännyttiga beståndet med knappt 2 800 bostäder 2018 som en samlad effekt av försäljningar, inköp, nybyggnationer och rivningar. De senaste fem åren har det allmännyttiga beståndet ökat med i snitt 2 000 bostäder per år.

Hyressättningen sker till stor del genom förhandlingar mellan fastighetsägare och hyresgästorganisationer. Genom dessa fastställs hyrorna för ett stort antal lägenheter varje år. Enligt SCB uppgick hyresökningarna 2018 till i genomsnitt 1,1 procent.

En del av hyresmarknaden består av bostäder som hyrs ut av privatpersoner i andra hand. Boverket undersökte 2018 på uppdrag av regeringen andrahandsmarknaden närmare. Myndigheten uppskattade att antalet uthyrningar uppgick till ca 200 000 per år och att ca 150 000 hushåll bodde i andra hand. Påslagen på andrahandshyrorna ligger enligt undersökningen högt över de rekommenderade nivåerna för hyresrätter som hyrs ut i andra hand. Vad gäller bostadsrätter som hyrs ut i andra hand finns det ingen tydlig praxis för vilka påslag som får göras. De relativt höga hyresnivåerna innebär, i kombination med att de som bor i andra hand generellt sett har relativt låga inkomster, att dessa hushåll överlag har en ansträngd boendeekonomi.

Bostadspriserna föll i slutet av 2017, men har därefter legat på en relativt stabil nivå. En bostadsrättsförenings skulder är en indirekt skuld för bostadsrättsinnehavarna. Bostadsrättsföreningarnas genomsnittliga skuld motsvarade 2018 enligt Finansinspektionen 5 800 kronor per kvadratmeter (Den svenska bolånemarknaden, 2019). Det var en ökning med drygt 4 procent jämfört med föregående år. Föreningar i storstadsregionerna hade något större skulder än föreningar i andra regioner. För nyproducerade bostadsrätter i nybildade föreningar var den genomsnittliga skulden 13 900 kronor per kvadratmeter 2018. Det var en ökning jämfört med 2017, då skulden uppgick till 11 700 kronor per kvadratmeter. För en redogörelse för hushållens skuldsättning, se utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Insatser för svaga marknader

Kommuner med svag bostadsmarknad kan ansöka om bidrag hos Boverket för stöd till undsättning och omstrukturering av kommunala bostadsföretag samt för stöd till företag som tillhandahåller bostadstjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Regelverket ändrades i april 2018 i syfte att anpassa det till EU:s statsstödsregler. Inga utbetalningar av stöd gjordes 2018. Tidigare avtal om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag enligt de upphävda reglerna fortsätter att gälla och vid årsskiftet 2018/2019

återstod avtal med två kommuner som löper till den 31 december 2020 respektive den 31 december 2021. Det totala åtagandet enligt dessa avtal uppgår till 10,6 miljoner kronor, vilket motsvarar avvecklingskostnader för totalt 111 lägenheter.

Statens Bostadsomvandlings AB (Sbo) medverkar, genom att förvärva kommunala eller kommunägda fastigheter och tillsammans med berörd kommun utveckla dem till en annan användning, till att bostadsmarknaden kommer i balans på orter med en svag bostadsmarknad och vikande befolkning. År 2018 köpte Sbo fastigheter i 2 kommuner och sålde fastigheter i 2. Sbo bedrev verksamhet i totalt 26 kommuner, i form av bl.a. utvecklingsprojekt, ombyggnationer och omvandlingar.

En bostadsmarknad öppen för alla

Läget

Av 2019 års BME framgår att det saknas bostäder för grupper med låga inkomster eller som av andra anledningar har en svag ställning på bostadsmarknaden. Det råder t.ex. underskott på bostäder för unga i 230 kommuner, särskilda boendeformer för äldre i 127 kommuner, bostäder för nyanlända i 221 kommuner och bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning i 162 kommuner. För bl.a. unga och äldre har det skett en viss stabilisering de senaste åren även om läget är fortsatt ansträngt. Av kommunerna hyr 265 ut lägenheter med särskilda villkor till personer som inte blir godkända på den ordinarie bostadsmarknaden. Det är en ökning med 15 kommuner sedan förra året.

De senaste åren har det skett en kraftig ökning av antalet kommuner som antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen. Enligt BME för 2019 har 261 kommuner aktuella riktlinjer. Det är en ökning med 61 kommuner sedan 2017. Målen i riktlinjerna är ofta kvantitativa. Målet är angivet antingen som att det ska byggas ett visst antal nya bostäder eller utifrån en viss befolkningstillväxt. Länsstyrelsens analyser av riktlinjerna visar på varierande kvalitet, särskilt gällande hur kommunerna har tagit hänsyn till nationella och regionala planer samt byggbehovsanalyser utifrån demografi och särskilda gruppers behov. Bristerna gäller i synnerhet de djupare analyserna, framför allt de demografiska, arbetet med svaga grupper samt konkreta handlingsplaner som gör

dokumentet till ett verktyg snarare än ett visionsdokument. Det befintliga bostadsbeståndets betydelse tenderar att glömmas bort och riktlinjerna fokuserar till stor del på nyproduktionen.

Hyresgarantier bidrar till att underlätta inträde på bostadsmarknaden

Kommuner kan söka statligt stöd när de går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. År 2018 uppgick det beviljade beloppet för kommunala hyresgarantier till 790 000 kronor, vilket enligt Boverket motsvarade 158 hyresgarantier som utfärdats av 16 kommuner. Det är en svag ökning jämfört med 2017 (se tabell 3.8). Antalet kommuner som använder sig av hyresgarantier har varit relativt konstant de senaste åren. Sedan 2007 är det sammanlagt 37 kommuner som har beviljats bidrag för hyresgarantier.

För en redogörelse för olika bostadsstöd, se utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Tabell 3.8 Antal beviljade bidrag för hyresgarantier samt antal kommuner som beviljats bidrag

År	Antal kommuner	Antal bidrag
2014	16	179
2015	14	110
2016	18	166
2017	14	149
2018	16	158

Källa: Boverket.

Arbetet för en väl fungerande kommunal bostadsförsörjning

År 2016–2018 fanns ett särskilt stöd till kommuner som byggde bostäder och där minst en nyanländ hade folkbokfört sig. För att stöd skulle ges krävdes bl.a. aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning och en aktuell översiktsplan. År 2018 ansökte och beviljades 234 kommuner stöd, vilket var en ökning jämfört med 2017 då 199 kommuner beviljades stöd. Totalt beviljades stöd med 1 395 miljoner kronor 2018. Riksrevisionen har granskat stödet och bl.a. dragit slutsatsen att det är svårt att följa upp resultaten av insatsen. Stödet är avvecklat sedan den 1 januari 2019 i och med riksdagens beslut om statens budget för 2019.

Boverket arbetar på olika sätt för att stöda länsstyrelserna och kommunerna i arbetet med

bostadsförsörjningen. Boverket tar bl.a. fram kunskapsunderlag och anordnar seminarier.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de insatser som gjorts inom bostadspolitik inte är tillräckliga för att uppnå långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Det är positivt att färre kommuner uppger att de har ett underskott på bostäder. Situationen är dock fortsatt ansträngd för grupper med låga inkomster eller som av andra anledningar har en svag ställning på bostadsmarknaden, vilket indikerar att marknaden ännu inte fullt ut svarar mot behoven. Det behövs fler bostäder av alla slags upplåtelseformer. För att uppnå målet för bostadsmarknaden behöver hyresrätterna bli fler och hyresmarknaden fungera väl, vilket kräver reformer.

Investeringsstöd lämnas för byggande av hyresrätter i hela landet och ska ge fler bostäder med lägre hyra som förmedlas med rimliga krav på hyresgästernas ekonomi. Hyresgarantierna bidrar till att överbygga hinder mot inträde på hyresrättsmarknaden, som t.ex. höga inkomstkrav, och bidrar därför också till att uppfylla målet om långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader.

Kreditgarantierna för ny- och ombyggnad av bostäder har underlättat finansieringen av bostadsbyggande för vissa aktörer och på vissa delmarknader. Verksamheten bidrar därmed till det övergripande målet för utgiftsområdet genom att bostadsbyggandet underlättas.

Mot bakgrund av den viktiga roll som kommunerna har för utvecklingen på bostadsmarknaden är det positivt att fler kommuner antar riktlinjer för bostadsförsörjningen. Det finns dock fortfarande behov av utveckling, t.ex. vad gäller särskilda gruppers behov.

3.5.4 Resultat – byggande

Bedömningsgrunder för delområdet byggande är att det ska finnas

- en väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn,
- långsiktigt hållbara byggnadsverk, och

- effektiva regelverk och andra styrmedel, som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.

Som resultatindikatorer används

- produktionskostnaden per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus,
- utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn (inhemska och import),
- genomsnittlig energiprestanda, ackumulerat, och
- inhemska utsläpp av partiklar och kväveoxider från bygg- och fastighetssektorn.

Resultatredovisningen beträffande God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

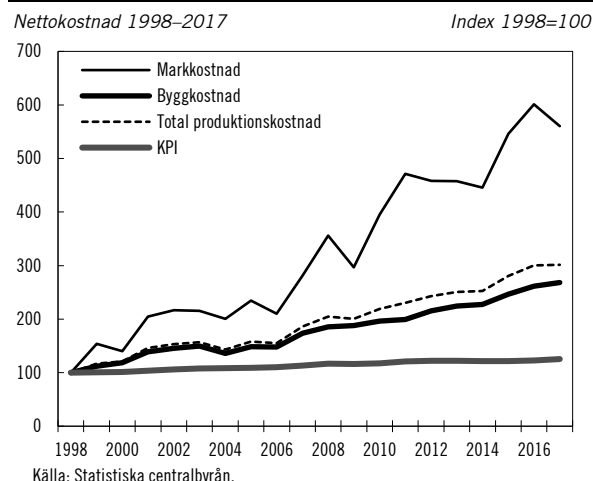
Konkurrens i byggsektorn

En väl fungerande konkurrens inom byggsektorn är avgörande för att marknaden ska kunna tillhandahålla bostäder som möter konsumenternas efterfrågan. En fungerande konkurrens bidrar till innovation, kvalitetsförbättringar, prispress och produktivitetsökning. När konkurrensen inte fungerar kan det bl.a. leda till omotiverat höga priser på nybyggda bostäder.

Produktionskostnaderna för bostäder fortsätter att öka

Produktionskostnaderna utgörs av byggkostnader och markkostnader. De senaste åren har både bygg- och markkostnaderna ökat. Ökningen av produktionskostnaderna är högre än den allmänna prisutvecklingen i samhället (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus

Det finns många faktorer som påverkar kostnadsutvecklingen i byggsektorn. Den kan bl.a. härledas till den stora efterfrågan på bostäder som rått under många år. Den kan också vara ett symptom på bristande konkurrens bland företagen på marknaden.

En öppnare byggmarknad

År 2018 verkade 537 utländska företag inom branschgruppen byggverksamhet, vilket var en ökning med ca 3 procent jämfört med 2017. Antalet utstationerade anställda ökade från ca 43 600 arbetstagare 2017 till ca 70 400 år 2018. Boverkets webbplats för utländska byggföretag, ”Building in Sweden”, lanserades i juni 2018 och syftar till att främja konkurrensen på marknaden. Webbplatsen hade ca 200 000 besök under året och kommer att fortsätta utvecklas i dialog med aktörer och målgrupper, samtidigt som kunskap om webbplatsen sprids i samverkan med bl.a. Business Sweden.

Arkitektur och gestaltning

Hur byggnader, offentliga platser och gemensamma livsmiljöer utformas har en stor påverkan på både miljöns hållbarhet och människors hälsa och välmående. Val av material, konstruktions-typ, tekniska system, form, gestaltning och funktion är alla viktiga delar i utformningen som samspelar och påverkar byggnadens och platsens hållbarhet på kort och lång sikt. Samtidigt bedöms det råda brist på arkitekturkompetens i kommuner och länsstyrelser. År 2018 beslutade riksdagen om en ny politik för arkitektur, form och design – Politik för gestaltad livsmiljö

(prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316) – med ett nytt nationellt mål för politikområdet. I propositionen fastslås bl.a. att Boverket ska ha ett nationellt samordningsansvar för arkitektur och gestaltad livsmiljö. Boverket fick därför samma år i uppdrag av regeringen att förstärka sitt arbete med frågorna (N2018/02273/SPN). Boverket har sedan dess utökat sin verksamhet med bl.a. samordning och kompetensstöd inom arkitektur- och gestaltungsfrågor för myndigheter, länsstyrelser och kommuner. En ordinarie riksarkitekt tillsattes i januari 2019. För en utförligare redovisning av resultat och insatser inom arkitektur, form och design, se utgiftsområde 17 Kultur, medier, trosamfund och fritid.

Byggnaders klimatpåverkan

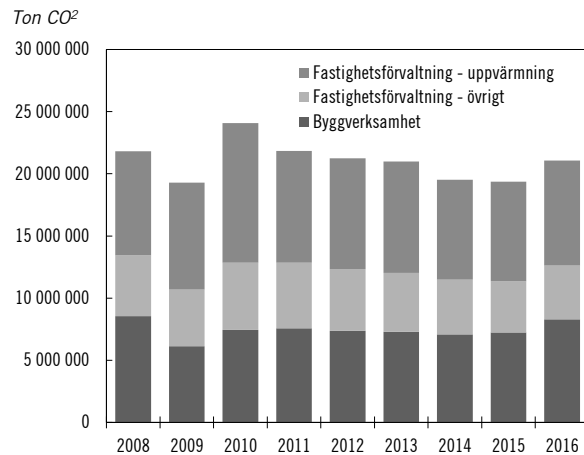
Bygg- och fastighetssektorn står för mellan 10 och 40 procent av miljöpåverkan i Sverige inom olika miljöpåverkansområden, t.ex. i form av växthusgaser, energianvändning och avfall. Samtidigt bidrar sektorn till utsläpp i andra länder genom import av byggprodukter.

Bygg- och fastighetssektorns utsläpp av växthusgaser ökar

Utsläppen av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn visar på sektorns miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv och på vikten av utveckling mot långsiktigt hållbara byggnadsverk samt effektiv resurs- och energianvändning.

Boverkets miljöindikatorer visar på att bygg- och fastighetssektorns utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv 2016 uppgick till totalt ca 21 miljoner ton koldioxidekvivalenter (se diagram 3.6). Av dessa släpptes 12,8 miljoner ton ut i Sverige. Jämfört med 2015 hade utsläppen av växthusgaser ökat, men samtidigt hade även aktiviteten inom sektorn och byggnadsinvesteringarna ökat.

Diagram 3.6 Utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn, inhemska och import

Anm.: Byggsamhet avser nybyggnad och rivning. Fastighetsförvaltning – övrigt avser renovering, ombyggnad och övrig förvaltning.
Källa: Boverket.

Hållbart bostadsbyggande främjas

Stödet till innovativt och hållbart bostadsbyggande var sökbart under hösten 2018. Söktrycket var mycket högt. Totalt beviljades stöd om 140 miljoner kronor till 60 projekt. Stöd har bl.a. beviljats för effektiva byggprocesser och projekteringar, självstyrning av uppvärmning och ventilation, innovativa träkonstruktioner, energi-effektivisering, återanvändning av byggnads-material samt digitala lösningar. Stödet håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019.

Informationscentrum för hållbart byggande arbetar för att främja en ökad energieffektivisering vid renovering och byggande med användning av hållbara material som genererar låg klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Centrumet har bl.a. publicerat vetenskapliga rapporter och artiklar, tagit fram guider om hållbart byggande och medverkat i konferenser.

I juni 2018 presenterades regeringens inriktning för träbyggande. Ett ökat byggande i trä utgör en viktig komponent i klimatarbetet, samtidigt som det bidrar till att möta behovet av nya bostäder av god kvalitet och främjar utveckling i hela landet.

Byggnaders energianvändning

Byggnaders energiprestanda

Att minska byggnaders energianvändning har varit ett prioriterat område under många år. Energinvändningen för uppvärmning, varmvatten och fastighetsdrift i byggnader fortsätter att min-

ska, se vidare utgiftsområde 21 Energi. Förbättringen av den genomsnittliga energiprestandan är en följd av att kraven på energiprestandan för nya byggnader kontinuerligt skärps utifrån anvisningarna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda (se tabell 3.9). tabell 3.9 Dessa krav påverkar även äldre byggnader när de renoveras.

Tabell 3.9 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår (kWh/m²) ackumulerat

Byggnadskategori	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
En- och tvåbostadshus	115	113	112	110	109	108	107
Flerbostadshus	145	144	143	142	141	140	136
Lokalbyggnader	157	155	152	151	149	147	143

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

Renoveringsstödet

Regeringen införde 2016 ett stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden. Som ett resultat av att tillämpningsområdet för stödet utvidgades 2017 ökade antalet ansökningar. Totalt hade 353 miljoner kronor beviljats i stöd fram t.o.m. den 31 december 2018. Stödet håller på att avvecklas efter riksdagens beslut om statens budget för 2019.

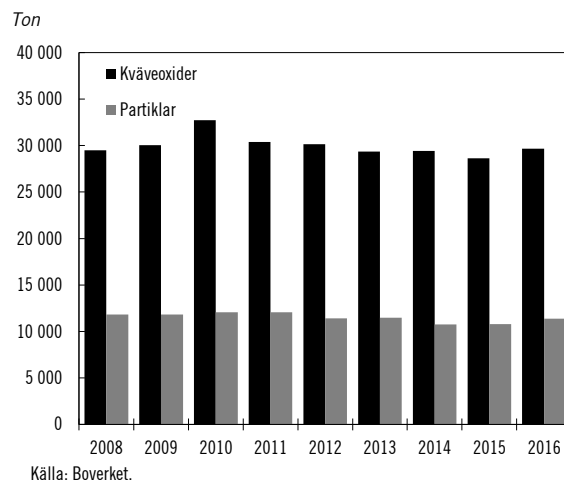
Hälsa och den byggda miljön

Den byggda miljön har effekter på människors hälsa och är av betydelse för folkhälsans utveckling. Höga halter av kväveoxider och partiklar i utomhusluft har negativa effekter på människors hälsa. Samtidigt orsakar kväveoxider även försurning och övergödning av mark, skog och vatten. Bostäder får enligt PBL heller inte byggas i områden där miljö kvalitetsnormen för luftkvalitet överskrids. Från bygg- och fastighetssektorn sker utsläppen av kväveoxider och luftburna partiklar huvudsakligen vid transporter, värmeproduktion och energianvändning.

Enligt Boverkets miljöindikatorer uppgick de totala inhemska utsläppen av kväveoxider och totala mängden luftburna partiklar (TSP) från bygg- och fastighetssektorn 2016 till ungefär 30 000 ton respektive 11 400 ton (se diagram 3.7). Miljöindikatorerna baseras på utsläpp från den svenska ekonomin, vilket inkluderar utsläpp från internationella transporter i Sverige, och ska inte jämföras med Sveriges territoriella utsläpp

som redovisas i den officiella utsläppsstatistiken och årligen rapporteras till Europeiska kommissionen och FN:s luftvårdskonvention. Mellan 2015 och 2016 ökade utsläppen av kväveoxider och partiklar från sektorn något, samtidigt som även byggnadsinvesteringarna ökade under perioden.

Diagram 3.7 Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av kväveoxider och partiklar, inklusive uppvärmning

Konsekvenserna av fel och skador är betydande

Boverket har på uppdrag av regeringen kartlagt omfattningen och de samhällsekonomiska konsekvenserna av fel, brister och skador inom byggandet. Omfattningen av fel och skador har varit relativt oförändrad under den senaste tioårsperioden, men domineras av problem kopplade till vatten och fukt. Kostnaderna för fel, brister och skador är svårbedömda men uppskattas vara betydande. De sammanlagda fastighetsekonomiska kostnaderna för att åtgärda fel och skador samt ineffektiv resursanvändning uppskattas till 59–73 miljarder kronor per år. Om även indirekta följd effekter ingår, exempelvis minskad försäljning och goodwill, uppskattas kostnaderna till 83–111 miljarder kronor. De samhällsekonomiska konsekvenserna omfattar även andra följd effekter, exempelvis försämrad inomhusmiljö som kan leda till negativa effekter på människors hälsa, ökade byggkostnader och klimatpåverkan. Dessa konsekvenser är svåra att kostnads mässigt uppskatta, men bedöms vara av liknande storlek som de totala fastighetsekonomiska konsekvenserna.

Villaägarnas Riksförbund har föreslagit att Boverket ska få i uppdrag att utreda om användningen av cellplastisolering i småhus bör regleras till följd av brandriskerna (Fi2019/01177BB). Brandskydd i byggnader regleras i Boverkets

byggregler. Mot bakgrund av byggreglernas utformning som funktionskrav, och att kontrollsystemet i byggprocessen för närvarande utreds (dir. 2017:22), anser regeringen inte att det finns behov av att utföra någon sådan utredning som organisationen efterfrågat.

Radonbidraget

Radonbidraget återinfördes den 1 juli 2018 i syfte att minska hälsoproblem på grund av höga radonhalter. Fram t.o.m. juli 2019 hade 1 547 ansökningar beviljats bidrag om sammanlagt 31 miljoner kronor.

Analys och slutsatser

Produktionskostnaderna för bostäder fortsätter att ligga på höga nivåer. De kostnadsdrivande faktorerna är av olika slag och behöver bemötas med olika sorters insatser. Byggskador, höga markpriser, bristande produktivitetsutveckling, oförutsägbarhet i byggprocessen och bristande konkurrens är exempel på sådana faktorer. De höga priserna leder i sin tur till att många hushåll inte har möjlighet att köpa eller hyra en nyproducerad bostad. Priserna på bostadsmarknaden har också bidragit till en ökad skuldsättning bland bolånetagare. Ökad konkurrens inom bygg- och anläggningssektorn skulle till viss del kunna motverka utvecklingen. Den webbplats som Boverket tillhandahåller för internationella aktörer bidrar i förlängningen till att pressa priserna. Myndighetens arbete för att motverka fel och skador inom byggandet har stärkts. Även detta bidrar till att uppnå en väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.

Regeringen har genomfört insatser när det gäller arkitektur och gestaltning, byggandets klimatpåverkan, byggnaders energianvändning samt hälsa och inomhusmiljö. Dessa insatser har ännu inte fått full effekt, men bedöms på sikt bidra till långsiktigt hållbara byggnadsverk och effektiva regelverk, samt styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv bidrar till en effektiv resurs- och energianvändning samt en god inomhusmiljö. Det är av stor vikt att effekter och mål följs upp kontinuerligt och strukturerat.

Arkitektur och gestaltning kan integrerat i plan- och byggprocesser skapa värden och bidra till att lösa samhällsutmaningar, såsom klimat- och miljöfrågor, och till en långsiktig hållbarhet.

Förutsättningarna för att öka kommuners, länsstyrelser och andra myndigheters arkitekturkompetens har förbättrats genom Boverkets ökade verksamhet för arkitektur och gestaltad livsmiljö. Bygg- och fastighetssektorns utsläpp av växthusgaser har haft en minskande trend sedan 1990-talet och byggnadsbeståndets energiprestanda har kontinuerligt förbättrats. Det är positivt att denna utveckling även har fortsatt i en tid då bostadsbyggandet har varit högt.

Sedan 2008 har trenden med minskade utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn avtagit och under 2016 kunde en viss ökning av utsläpp identifieras. Samtidigt finns det ett fortsatt behov av att renovera och energieffektivisera det befintliga byggnadsbeståndet. Detta indikerar att ytterligare insatser kan behövas inom sektorn för att uppnå Sveriges klimatmål att senast år 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Boverkets arbete för främjande av god inomhusmiljö och åtgärder mot radon har stärkts. Denna utveckling bidrar till att uppnå långsiktigt hållbara byggnadsverk.

3.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet

Bedömningsgrunderna för delområdet lantmäteriverksamhet är

- en effektiv och rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning,
- en informationsförsörjning som är av god kvalitet, rikstäckande, långsiktig, stabil och säker,
- en ökad användning av Lantmäteriets geodata, som ska komma till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden, och
- en effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Som resultatindikatorer används

- handläggningstiden för fastighetsbildningsärenden, antalet överklaganden samt kostnadstäckning,
- omfattningen av användningen av geodata samt kvaliteten på datan, och

- handläggningstiden för fastighetsinskrivningsärenden och antal ärenden med elektronisk ansökan.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

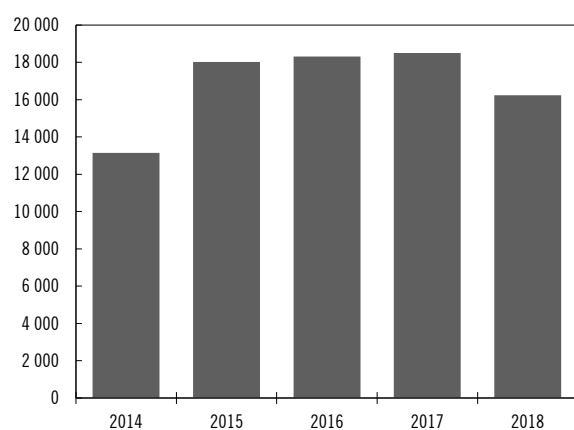
I Sverige bedrivs förrättningsverksamhet av Lantmäteriet och 39 kommunala lantmäterimyndigheter.

Volym

Efterfrågan på lantmäteriförrättningar och inläggande ärendebalanser för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna framgår av diagram 3.8 och diagram 3.9. Ett inkommet ärende kan under handläggningen delas upp i flera ärenden, vilket påverkar ärendebalanserna.

Diagram 3.8 Ärendebalanser hos Lantmäteriet vid årets slut

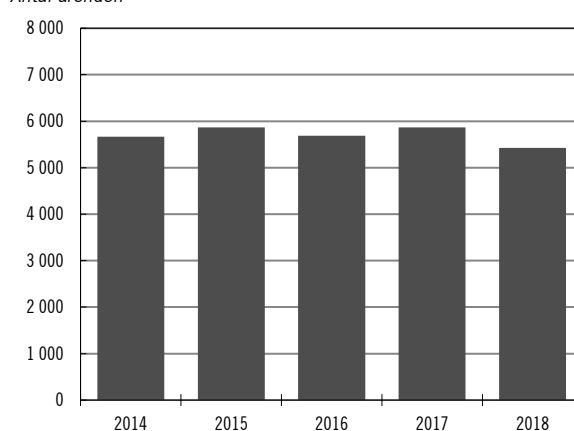
Antal ärenden

Källa: Lantmäteriet.

Diagram 3.9 Ärendebalanser hos de kommunala lantmäterimyndigheterna vid årets slut

Antal ärenden

Källa: Lantmäteriet.

Antalet avslutade ärenden översteg 2018 med marginal antalet inkomna ärenden, både inom

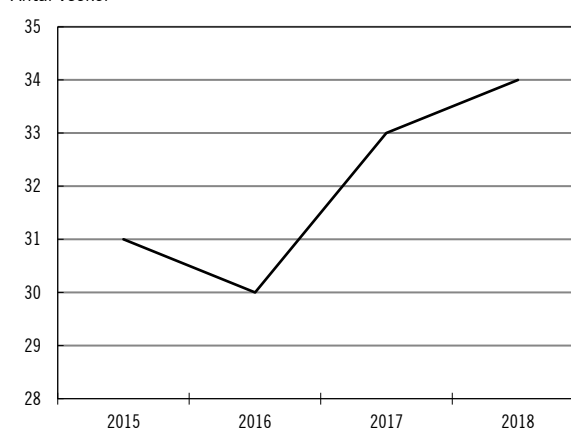
Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna. Jämfört med tidigare år minskade ärendebalanserna. Lantmäteriet avslutade 7,2 procent fler ärenden 2018 än föregående år. Detta berodde i huvudsak på en ökad bemanning.

Handläggningstider

Regeringen gav 2018 Lantmäteriet i uppdrag att med utgångspunkt i den av Lantmäteriet lämnade rapporten Gemensam målsättning för nyckeltal (N2018/03366/SUBT), i myndighetens årsredovisning för 2018 återrapportera hur arbetet med införandet av den föreslagna uppföljningsmodellen för nyckeltal fortlöper samt redovisa aktuella nyckeltal. Myndigheten ska därefter årligen redovisa, analysera och utvärdera nyckeltal. Lantmäteriet ska även utvärdera modellen löpande och vid behov föreslå förändringar. I den nya uppföljningsmodellen för handläggningstiderna är kundernas behov i fokus, där handläggningstiderna är uppdelade i sju olika kundbehov.

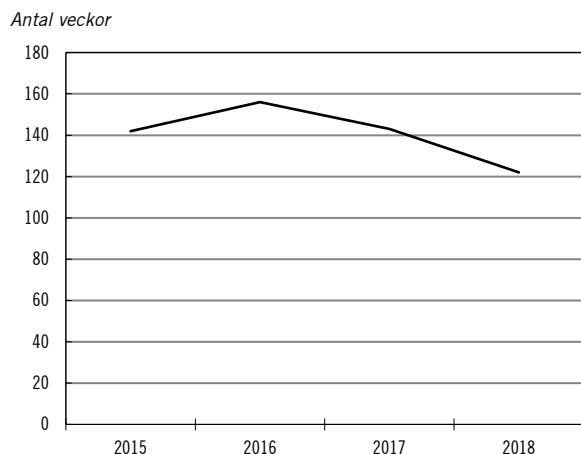
Diagram 3.10 Handläggningstider för ärenden rörande nybyggnation av bostäder

Antal veckor

Källa: Lantmäteriet.

År 2018 prioriterade Lantmäteriet bl.a. ärenden som avsåg nybyggnation av bostäder. Myndigheten avslutade 18 procent fler ärenden av detta slag jämfört med 2017. Medelvärdet för handläggningstiden ökade dock med 1 vecka jämfört med 2017 (se diagram 3.10).

Diagram 3.11 Handläggningstider för ärenden rörande infrastruktur

Källa: Lantmäteriet.

År 2018 avslutade Lantmäteriet fler ärenden som avsåg infrastruktur än tidigare år. Medelvärdet för handläggningstiden sjönk med 21 veckor och antalet pågående ärenden minskade med 16 procent jämfört med 2017 (se diagram 3.11).

Kostnadstäckning

Kostnaden för lantmäteriförrättningar utförda av Lantmäteriet betalas av sakägarna. Verksamheten ska bedrivas med full kostnadstäckning.

Tabell 3.10 Förrättningsverksamhetens ekonomiska utveckling

Miljoner kronor

År	2014	2015	2016	2017	2018
Underskott/överskott	25	-36	-30	43	-11

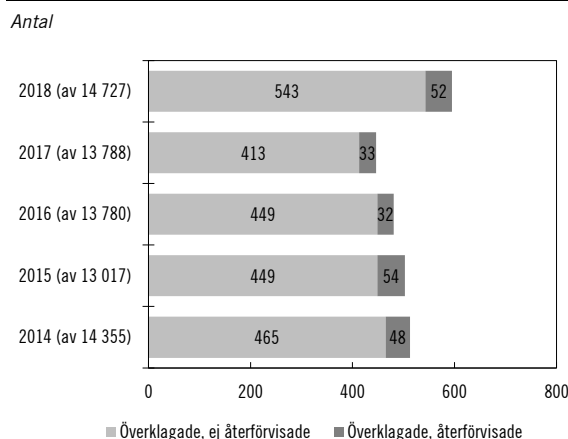
Källa: Lantmäteriet.

Det ekonomiska utfallet för förrättningsverksamheten blev -11 miljoner kronor 2018, vilket var en försämring med 53,6 miljoner kronor jämfört med 2017 (se tabell 3.10). Som en del i ett långsiktigt arbete med att åstadkomma en ekonomi i balans har Lantmäteriet genomfört höjningar av lantmäteritaxan. Resultatförsämringen för 2018 berodde främst på rekryteringen av personal, som har inneburit ökade kostnader för löner, lokaler och it. År 2017 och 2018 rekryterades fler personer än vad som motsvarades av personalavgångar. Detta skedde för att öka handläggningstakten och kompensera för tidigare års avgångar. Detta har inneburit att mycket tid avsatts till introduktion av nyanställda. Men det bör dock framhållas att rekryteringen även inneburit fler produktionstimmar och ett ökat antal debiterbara timmar, vilket också framgår av statistiken för antalet avslutade ärenden.

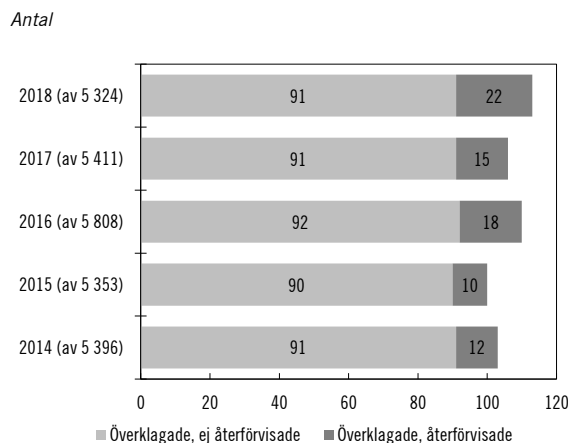
Resultatet innebär dock att det balanserade underskottet ökat, vilket i sin tur är en utmaning i och med att verksamheten har stora utvecklingsbehov.

Överklaganden

Andelen överklagade och återförvisade ärenden är i viss mån ett mått på kvaliteten i förrättningarna, men också på hur ärendenas komplexitet förändras.

Diagram 3.12 Överklagade och återförvisade ärenden Lantmäteriet

Källa: Lantmäteriet.

Diagram 3.13 Överklagade och återförvisade ärenden kommunala lantmäterimyndigheterna

Källa: Lantmäteriet.

Tabell 3.11 Överklagade fakturor

Antal

	2016	2017	2018
Lantmäteriet	452	517	1 109
Kommunala lantmäterimyndigheterna	32	35	49

Källa: Lantmäteriet.

Fler av Lantmäteriets ärenden överklagades 2018 än tidigare år (se diagram 3.12 och diagram 3.13).

Som andel av det totala antalet inkomna ärenden ökade överklagandena med 0,8 procent. Antalet återförvisade ärenden ökade dock inte i motsvarande takt, vilket delvis kan bero på att samtliga överklagade ärenden inte avgjorts av mark- och miljödomstolarna. Den låga andelen överklagade respektive återförvisade ärenden tyder på att kvaliteten är fortsatt hög i avgörandena. År 2018 ökade antalet överklagade fakturor kraftigt, från knappt 1 procent av det totala antalet fakturor 2017 till ca 1,5 procent 2018 (se tabell 3.11). År 2017 och 2018 anställde Lantmäteriet ca 400 nya medarbetare i förrättningsverksamheten. Svårigheten att rekrytera erfaren personal innebär bl.a. att många nyanställda medarbetare är oerfarna, vilket bidrar till att öka kostnaderna i enskilda ärenden. Därutöver har de förändrade arbetssätt som myndigheten infört i syfte att korta handläggningstiderna initialt inneburit ökade kostnader i ärendena. Båda dessa omständigheter kan ha bidragit till att fler fakturor överklagats.

Informationsförsörjning

Lantmäteriet förser allmänheten, den offentliga sektorn och näringslivet med information om Sveriges geografi och fastigheter, s.k. geodata. De flesta personer använder geodata dagligen, både privat och i yrkeslivet och geodata utgör ofta basen i appar, e-tjänster och handläggningsstöd. Geodata har ett brett användningsområde och används bl.a. till adressökning och navigering i smarta telefoner, samhällsplanering samt beskrivningar av effekterna av globala klimat- och miljöförändringar.

Den geodetiska infrastrukturen

Lantmäteriet är ansvarigt för den nationella geodetiska infrastrukturen som består av de nationella och över tiden hållbara referenssystemen i plan, höjd och tyngdkraft samt det nationella nätet av permanenta referensstationer för positionering, Swepos. Det är denna infrastruktur som möjliggör framtagande och användning av geodata.

Övergången till de nationella referenssystemen i plan (SWEREF 99) och i höjd (RH 2000) pågår. År 2018 införde inga av de 4 återstående kommunerna SWEREF 99, medan ytterligare 19 kommuner införde RH 2000. Vid utgången av 2018 hade totalt 87 procent av Sveriges kommuner

infört båda de nationella referenssystemen. En anledning till att ett antal kommuner fortfarande inte infört systemen är att det saknas både resurser och kompetens hos kommunerna. Swepos-nätet byggdes 2018 ut med 28 nya stationer, vilket innebär att nätet nu består av totalt 417 referensstationer.

Kvaliteten på geodata

Geodata går att dela upp i två huvudsakliga kategorier, geografisk information (geografisk indelning, topografi, ortnamn, bild och höjd) och fastighetsinformation (fastighetsregistret, pantbrevsregistret, fastighetsprisregistret, samfällighetsföreningsregistret och lägenhetsregistret). Ett kvalitetsmått för geografisk information är hur väl Lantmäteriet följer produktionsplanerna i de stora verksamhetsprocesserna för framtagande av informationen (produktionsprecision). För fastighetsinformationen motsvaras detta av hur kvalitetsarbetet för att åtgärda äldre brister i fastighetsregistrets allmänna del fortgår.

Tabell 3.12 Kvalitet geodata

Procent	2016	2017	2018
Produktionsprecision geografisk information	89	89	96
Framdrift kvalitetsutveckling fastighetsinformation	108	98	120

Källa: Lantmäteriet.

Kvalitetsutvecklingen för fastighetsinformationen gick bättre än planerat 2018, bl.a. på grund av att Lantmäteriet har inlett ett samarbete med Skogsstyrelsen och Södra Skogsägarna med frivillig insamling av gränspunkter. Produktionsprecisionen var 2018 mycket hög (se tabell 3.12), men påverkades av förseningar i laserskanningen för höjddata, som berodde på att den av Lantmäteriet upphandlade leverantören precis innan starten blev av uppdraget. Detta innebar, tillsammans med den snörika vintern, att tiden för skanning av de resterande fjällområdena blev väldigt kort.

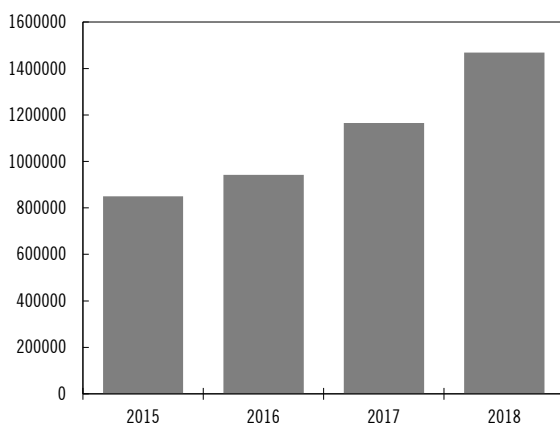
Användningen av geodata

Lantmäteriet har ett leveransindex som visar hur mycket data som levererats till samhället via geodataprodukterna och geodatatjänsterna. Jämfört med 2015 har leveransindex ökat med 176 procent.

Lantmäteriets mest omfattande positioneringstjänst, både ekonomiskt och användningsmässigt, är nätverks-RTK. Genom uppkoppling till denna tjänst kan användare av positioneringsinstrument i realtid bestämma läget för en punkt på centimeternivå. Tjänsten är den enda av sitt slag i Sverige och bygger på den nationella geodetiska infrastrukturen som Lantmäteriet ansvarar för och används när noggrann positionering är nödvändig. År 2018 började Lantmäteriet även använda sig av det europeiska satellitpositioneringssystemet Galileo, vilket möjliggör noggrannare mätning i trånga miljöer.

Diagram 3.14 Nätverks-RTK

Uppkopplad tid i timmar

Källa: Lantmäteriet.

Användningen av nätverks-RTK ökade 2018 med 26 procent jämfört med föregående år (se diagram 3.14). Ökningen är i viss mån ett mått på samhällets behov och användning av professionella positioneringstjänster.

Uttag av kopior, dvs. automatisk eller manuell hämtning av större datamängder, från Lantmäteriet minskade 2018 jämfört med föregående år. Detta kan bero på att många i stället använder den nya visningstjänsten eller väljer att titta på ortofoton i tjänsten Kartsök och ortnamn. Tjänsten är numera Lantmäteriets mest använda e-tjänst med 100 000 besök per månad. Användningen av tjänsten Min fastighet, som ger privatpersoner tillgång till detaljerade uppgifter om sin egen fastighet, ökade med 18 procent jämfört med 2017.

Lantmäteriet använder nöjdhetsindex för att mäta hur användarna uppfattar deras tjänster och produkter. Av indexet framgår att användarna i huvudsak är nöjda, men efterlyser högre tillgänglighet till produktinformation och möjlighet till självbetjäning.

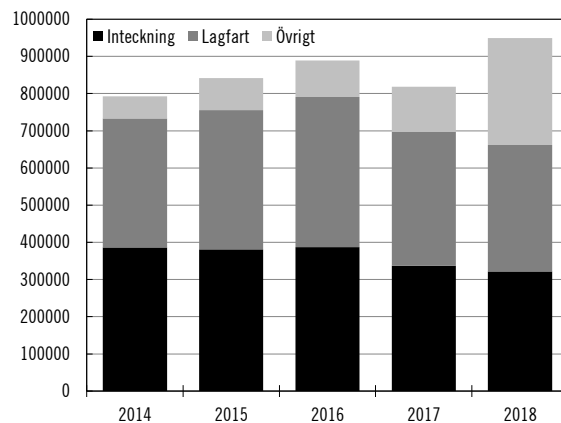
Inskrivningsverksamhet

Volym

Fördelningen av olika ärendetyper framgår av diagram 3.15.

Antal ärenden

Diagram 3.15 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten

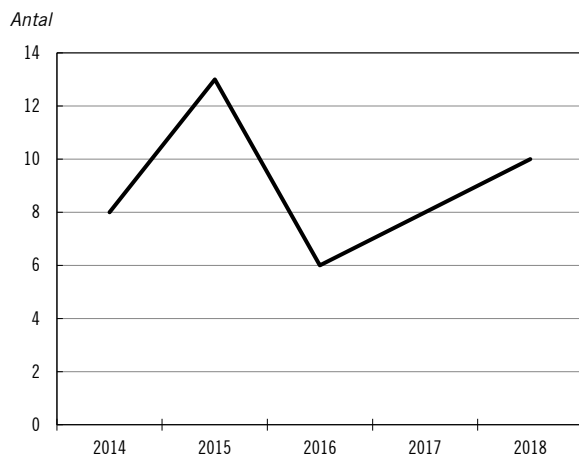

Källa: Lantmäteriet.

Det totala antalet inskrivningsärenden ökade 2018, bl.a. till följd av ett ökat antal förnyelser av gamla inskrivna rättigheter enligt lagen (2013:488) om förnyelse av vissa inskrivningar i fastighetsregistret. Enligt denna lag måste en anmälan om förnyelse ske för att inskrivning i fastighetsregistret av nyttjanderätt, servitut eller avkomsträtt som har beviljats före den 1 juli 1968 ska stå kvar. Anmälan om förnyelse skulle ha gjorts senast den 31 december 2018 (dessa ärenden redovisas under kategorin Övrigt i diagram 3.15). Däremot har antalet lagfarts- och inteckningsärenden minskat.

Handläggningstider

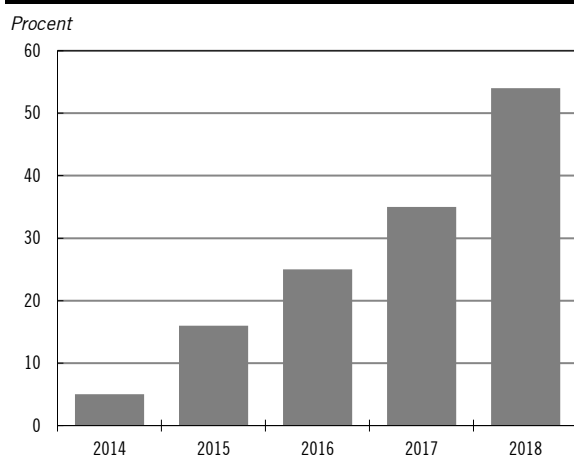
Handläggningstiderna är den viktigaste indikatorn för att mäta verksamhetens måluppfyllnad. De genomsnittliga handläggningstiderna framgår av diagram 3.16. Den genomsnittliga handläggningstiden ökade något 2018 och uppgick till 10 dagar för helåret. Ökningen berodde på att resurser, liksom tidigare år, hade omfördelats till fastighetsbildningsverksamheten.

Diagram 3.16 Genomsnittligt antal köddagar

Källa: Lantmäteriet.

Elektroniska ansökningar

Antalet ansökningar om inskrivning som ges in elektroniskt fortsätter att öka kraftigt (se diagram 3.17). Denna ansökningsform utnyttjas nu i 54 procent av alla inskrivningsärenden. Vid utgången av 2018 hade tjänsten 6 600 användare fördelade på 129 kunder. Dessutom lanserades en ny e-tjänst med e-legitimation 2018.

Diagram 3.17 Andel inskrivningsärenden med elektronisk ansökan

Källa: Lantmäteriet.

Analys och slutsatser

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

Förrättningsverksamheten står fortfarande inför stora utmaningar. År 2018 identifierade och vidtog Lantmäteriet ett antal åtgärder för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna, men effekterna av dessa dröjer. Personalrekryteringen under föregående år gav utdelning i form av en tydlig ökning av antalet avslutade ärenden. Det tar dock både resurser och

tid innan nyrekryterad personal kan förstärka verksamheten. Lantmäteriet fortsätter att använda sin personal flexibelt på så sätt att fastighetsinskrivningens personal gör insatser i fastighetsbildningsverksamheten. Detta gör organisationen mer motståndskraftig mot ändrade ärendeflöden och svängningar i personalomsättningen. Regeringen anser att det är positivt att rekryteringsbasen har breddats och att personalens sammansättning har förändrats. Detta bör skapa förutsättningar för kortare handläggningstider. Ytterligare åtgärder behöver dock vidtas. Det är också viktigt att Lantmäteriet fortsätter följa kvaliteten inom fastighetsbildningsverksamheten, då den är avgörande för ett tillförlitligt fastighetsregister.

I likhet med vad Statskontoret och Lantmäteriet framfört tidigare år anser regeringen att det saknas möjligheter att löpande och i detalj följa upp verksamhetens resultat. Detta begränsar fortfarande möjligheten att utvärdera effektiviteten i vidtagna åtgärder och att prioritera ytterligare åtgärder. För att arbetet med att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna inom myndigheten ska ge önskad effekt har regeringen gett Lantmäteriet i uppdrag att införa en ny uppföljningsmodell för nyckeltal (N2018/04688/SUBT). Arbetet med att införa den nya modellen fortgår. Den differentierade uppföljningen av fastighetsbildningsverksamheten som den nya uppföljningsmodellen kommer möjliggöra är viktig för att myndigheten ska kunna bedriva ett systematiskt arbete för att korta handläggningstiderna.

Sammantaget bedöms förrättningsverksamheten vara rättssäker och fastighetsindelningen ändamålsenlig. Arbete kvarstår dock för att uppnå den önskade effektiviteten i verksamheten.

Informationsförsörjning

Samhällets växande behov av geodata och positioneringstjänster ställer högre krav och förväntningar på den infrastruktur som används för att ta fram data av detta slag. Lantmäteriets arbete med och utveckling av denna infrastruktur är av mycket stor betydelse för att säkerställa en långsiktig, stabil och säker informationsförsörjning.

Kvaliteten på insamlade geodata är fortsatt hög. Det finns en stor efterfrågan på Lantmäteriets produkter och tjänster inom geodataområdet och den fortsatt kraftigt ökande efter-

frågan på geodata tyder på att myndighetens geodata kommer till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden.

Regeringen anser att informationsförsörjningen uppfyller de uppställda målen för verksamheten.

Inskrivningsverksamhet

Inskrivningsverksamheten påverkas av aktiviteterna på finans- och fastighetsmarknaden. Trots toppar i antalet inkomna ärenden under föregående år, och den fortsatta omfördelningen av personal till fastighetsbildningsverksamheten 2018, fortsätter handläggningstiderna att ligga på en rimlig nivå. Detta visar att de åtgärder som tidigare vidtagits för att komma tillrätta med långa handläggningstider varit välavvägda. Inskrivningsverksamheten uppfyller därmed i hög grad målen på effektivitet och rättssäkerhet, och bidrar genom detta till en väl fungerande fastighetsmarknad.

3.6 Politikens inriktning

Sverige ska ha en långsiktig och hållbar bostadspolitik för alla. En väl fungerande bostadsmarknad är en viktig förutsättning för en konkurrenskraftig ekonomi med tillväxt och ett ökat välbefinnande.

Sverige har under lång tid haft en ökande befolkning, vilket medför behov av ett långsiktigt bostadsbyggande och ett bättre utnyttjande av det befintliga beståndet. Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad, för att människor ska kunna flytta dit jobben finns och för att bryta den växande boendesegregationen. Fler bostäder behövs också för att kunna motverka hemlöshet, stärka flyttkedjor och bidra till lokal och regional utveckling.

Ett ökat bostadsbyggande innebär stora möjligheter att ställa om till mer levande och klimatsmarta samhällen. Det handlar om att bygga fler bostäder som människor har råd att bo i och samtidigt skapa förutsättningar för attraktiva, gröna och trygga livsmiljöer.

Under senare år har produktionen av nya bostäder legat på en hög nivå, men i många delar av landet är bristen fortsatt stor. Antalet påbörjade bostäder bedöms minska de närmaste åren. Det är delvis en följd av att det höga utbudet och den lägre prisnivån har lett till en försämrad

lönsamhet. Utvecklingen går dock mot att fler kommuner upplever att det finns en balans på bostadsmarknaden, men utmaningarna är fortfarande många.

Det behövs fler blandade bostadsområden och större möjligheter att göra bostadskarriär. Rörligheten på bostadsmarknaden förbättras när flyttkedjor ger ett bättre nyttjande av beståndet. Taket för uppskovsbeloppet vid bostadsförsäljning ska permanent höjas.

Regeringen avser att förändra det investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande som infördes 2016 så att det blir effektivare och mer ändamålsenligt för byggande av hyresrätter i hela landet. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Stödet tillförs även ytterligare medel. Ett särskilt investeringsstöd för bostäder för äldre ska alltså finnas kvar.

En fungerande konkurrens är en förutsättning för att, med bibehållen kvalitet, hålla nere byggkostnaderna och därmed möjliggöra byggande av bostäder med hyror som fler människor kan betala. Regeringen har tillsatt en utredning som ska ta fram förslag som ska bidra till en utveckling där lägre produktionskostnader återspeglas i boendekostnaderna och där företag som bygger bostäder med lägre boendekostnader ges bättre förutsättningar att verka (dir. 2019:31).

Regeringen avser att tillsätta utredningar om fri hyressättning i nybyggnation samt ett förbättrat förhandlingssystem. Ytterligare utredningar och bostadspolitiska reformer kommer att genomföras de kommande åren i syfte att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt, både med avseende på hyresmarknaden och det ägda boendet.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att beräkna och ta fram en gemensam bild av bostadsbristen (Fi2019/02440/BB). Detta underlag ska kunna användas av offentliga aktörer för t.ex. prioriteringar i arbetet med bostadsförsörjningsfrågor. Regeringen kommer fortsätta att arbeta aktivt för att fler hushåll ska få sina behov tillgodosedda på bostadsmarknaden.

Samhällsbyggnadsprocessen är beroende av stora mängder information, och ett säkert, standardiserat och oavbrutet digitalt flöde av denna information är en förutsättning för en effektiv process. En ökad digitalisering har därför potential att både förenkla och förkorta planprocessen och övriga delar av samhällsbyggnadsprocessen och därmed göra byggandet både snabbare och billigare. Lantmäteriet har gjort uppskattningar

som pekar på stora vinster av en ökad digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen (Fi2019/01291/SPN). Regeringen avser att vidta åtgärder för att åstadkomma en effektivare process.

De bostäder som planeras och byggs ska vara av god arkitektonisk kvalitet och bidra till trivsamma, hälsosamma, trygga, tillgängliga, barnvänliga och gröna livsmiljöer. Kvaliteter i befintliga byggnader och bebyggelseområden ska värnas och utvecklas. De hållbara städer som skapas ska vara inkluderande och tillgängliga för alla människor, oavsett bakgrund, socioekonomiska förutsättningar, kön, funktionsnedsättning eller ålder. Det nationella målet för arkitektur, form och design (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316) är vägledande för detta arbete.

I det klimatpolitiska ramverket har riksdagen slagit fast klimatmålet att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Byggandet står för cirka en femtedel av de nationella utsläppen och regeringen genomför långsiktiga satsningar för att minska klimatpåverkan från bygg- och anläggningssektorn i allt som byggs. För att främja ett hållbart byggande med en minskad klimatpåverkan avser regeringen att fr.o.m. 2022 införa krav på redovisning av en klimatdeklaration vid uppförande av byggnader. För att minska tröskeln för införandet av kravet, och ge rätt förutsättningar för berörda aktörer att uppfylla detta, behöver vissa åtgärder vidtas redan fr.o.m. 2020. Bland annat behöver en nationell databas med klimatdata utvecklas och åtgärder vidtas för att främja ett utvecklat kravställande utifrån ett livscykelperspektiv. Regeringen avser därför tillföra Boverket resurser för att kravet ska kunna införas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Barnvänliga och hållbara städer

Åtgärder inom bostadspolitiken ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. I städerna finns möjlighet att lösa många av klimat- och miljöutmaningarna och hållbar stadsutveckling är ett viktigt medel i arbetet att uppnå miljömålen. Det är viktigt att stärka hållbarheten och öka tryggheten i städer. Mot denna bakgrund anser regeringen att medel bör avsättas för investeringsstöd

för gröna och trygga samhällen, se utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor				
2018	Utfall	13 093	Anslags-sparande	7 507
2019	Anslag	20 600 ¹	Utgifts-prognos	20 363
2020	Förslag	20 600		
2021	Beräknat	20 600		
2022	Beräknat	5 600		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringens överväganden

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor			
	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	20 600	20 600	20 600
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			-15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 600	20 600	5 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 20 600 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 20 600 000 kronor respektive 5 600 000 kronor.

3.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2018			94 500
2019	Anslag	94 500 ¹	9 015
2020	Förslag	25 000	
2021	Beräknat	12 500	
2022	Beräknat	12 500	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för omstrukturering av kommunala bostadsföretag regleras i förordningen (2018:111) om statsbidrag till kommuner med svag bostadsmarknad.

Regeringens överväganden

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	94 500	94 500	94 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-69 500	-82 000	-82 000
Varav BP20	-69 500	-82 000	-82 000
Varav			
Neddragning av stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag	-69 500	-82 000	-82 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 000	12 500	12 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera andra reformer i denna proposition föreslår regeringen att anslaget minskas med 69 500 000 kronor 2020. Från och med 2021 beräknas anslaget minska med 82 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 25 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 12 500 000 kronor respektive 12 500 000 kronor.

3.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2018		790	42 210
2019	Anslag	43 000 ¹	1 483
2020	Förslag	43 000	
2021	Beräknat	43 000	
2022	Beräknat	43 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad

(kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemenskaper.

Kompletterande information

Stödet till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad regleras i förordningen (2007:623) om statligt bidrag för kommunala hyresgarantier.

Regeringens överväganden

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	43 000	43 000	43 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att öka möjligheterna att utveckla bostäder som passar för olika typer av hushåll avser regeringen införa ett startbidrag för byggemenskaper som avser att uppföra flerbostadshus. Av den anledningen föreslår regeringen att anslaget ändamål ändras så att det tydliggörs att det får användas för bidrag att detta slag.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.7.4 1:4 Boverket

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:4 Boverket

Tusental kronor

2018	Utfall	296 019	Anslags-sparande	13 039
2019	Anslag	318 823 ¹	Utgifts-prognos	318 167
2020	Förslag	333 462		
2021	Beräknat	291 328 ²		
2022	Beräknat	278 758 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 286 808 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 270 235 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De kreditgarantier som Boverket administrerar är försäkringar som långivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantierna ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantierna får utfärdas för

- ny- och ombyggnad av bostäder,
- avlösen av kommunala borgensåtaganden,
- lån till kooperativa hyresrättsföreningar, och
- vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m. och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 3.20 Garantier

Tusental kronor

Kreditgarantier	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018		8 251	7 697	554	42 745
Prognos 2019		3 724	4 552	-828	41 917
Budget 2020		3 935	4 000	-65	41 852

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2021–2023.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen en gemensam bemyndiganderam om 8 000 000 000 kronor. Regeringen bedömer att det under 2020 behövs en garantiram av samma omfattning som för innevarande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2021–2023.

Tabell 3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	0	10 000	30 000			
Nya åtaganden	10 000	30 000	10 000			
Infriade åtaganden	0	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Utestående åtaganden	10 000	30 000	30 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	30 000	30 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Boverket

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	318 823	318 823	318 823
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 795	9 895	15 002
Beslut	9 844	-37 390	-55 068
Varav BP20 ³	10 000	10 000	10 000
Varav ³			
Klimatdeklarationer	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	333 462	291 328	278 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen avser att införa krav på redovisning av en klimatdeklaration vid uppförande av byggnader fr.o.m. den 1 januari 2022. För att skapa goda förutsättningar för genomförande och tillsyn av kravet behöver vissa åtgärder genomföras av Boverket. Mot denna bakgrund ökas anslaget med 10 000 000 kronor årligen 2020–2022.

Regeringen föreslår att 333 462 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 Boverket för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 291 328 000 kronor respektive 278 758 000 kronor.

3.7.5 1:5 Statens geotekniska institut

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

2018	Utfall	42 429	Anslags-sparande	3 447
2019	Anslag	47 248 ¹	Utgifts-prognos	48 090
2020	Förslag	50 500		
2021	Beräknat	51 244 ²		
2022	Beräknat	51 982 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 50 500 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 500 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.24 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Ackumulerat resultat
Utfall 2018	15 435	-2 436
(varav tjänsteexport)	0	0
Prognos 2019	14 361	-1 624
(varav tjänsteexport)	0	0
Budget 2020	14 700	-812
(varav tjänsteexport)	0	0

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet och disponeras av SGI. Myndighetens uppdragsverksamhet har som ekonomiskt mål att den ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader. Intäkterna från verksamheten redovisas i tabell 3.24. Det ackumulerade resultatet har uppstått under tidigare perioder och kommer att regleras 2019–2021.

Regeringens överväganden

Tabell 3.25 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	47 248	47 248	47 248
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	852	1 561	2 264
Beslut	2 400	2 435	2 470
Varav BP20 ³	2 400	2 400	2 400
Varav ³			
Stranderosion	2 400	2 400	2 400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 500	51 244	51 982

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera en stärkt samordning av arbetet med stranderosion, som förutses öka med klimatförändringarna, ökas anslaget med 2 400 000 kronor. Ökningen finansieras från anslaget 1:10 *Klimatanpassning* under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Regeringen föreslår att 50 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens geotekniska institut* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 51 244 000 kronor respektive 51 982 000 kronor.

3.7.6 1:6 Lantmäteriet

Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifts- prognos	Anslags- sparande
2018	560 487		15 415
2019	Anslag	615 186 ¹	605 045
2020	Förslag	660 686	
2021	Beräknat	671 262 ²	
2022	Beräknat	681 450 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 661 062 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 661 061 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för riksgrenskommissionens arbete med översyn av riksgrensen mellan Sverige och Norge.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.27 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2018	254 490	866 700	877 700	-11 000	-19 400
Prognos 2019	252 000	874 000	914 000	-40 000	-59 400
Budget 2020	250 000	900 000	900 000	0	-59 400

De offentligrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmåteriförrättningar, som Lantmäteriet disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m., vilka Lantmäteriet inte disponerar.

De rekryteringar som gjorts tidigare år har under 2019 inneburit att handläggningskapaciteten ökat och därmed medfört fler produktions-timmar och ett ökat antal debiterbara timmar. Men nyrekryteringen har också inneburit att mycket tid gått åt till introduktion av nyanställda samt en kostnadsökning i form av personal- och lokalkostnader. Under 2020 beräknas intäkterna öka ytterligare, medan kostnaderna beräknas minska. För verksamheten viktiga investeringar, främst hänförliga till införandet av ett nytt handläggningssystem, kommer fortsatt innebära väsentliga kostnadsökningar de närmaste åren. En ökning av intäkterna är därför nödvändig för att uppnå full kostnadstäckning, finansiera nödvändiga investeringar, täcka det ackumulerade underskottet och uppnå ett långsiktigt balanserat resultat.

Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	114 000	114 300	-300	16 500
(varav tjänsteexport)	39 800	36 200	3 600	-3 300
Prognos 2019	112 600	122 100	500	17 000
(varav tjänsteexport)	50 000	46 900	3 100	-200
Budget 2020	112 600	123 600	-1 000	16 000
(varav tjänsteexport)	50 000	48 000	2 000	1 800

Lantmäteriet bedriver uppdrag i anslutning till fastighetsbildning, myndighetssamverkan samt tjänsteexport.

Tabell 3.29 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	353 700	362 900	-9 200	66 300
Prognos 2019	351 000	374 000	-23 000	43 300
Budget 2020	351 000	362 000	-11 000	32 300

I tabell 3.29 redovisas de avgifter som finansierar pantbrevsverksamheten samt delar av Lantmäteriets tillhandahållande av fastighets- och geografisk information.

Regeringens överväganden**Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Lantmäteriet**

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	615 186	615 186	615 186
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	10 983	20 645	30 296
Beslut	34 517	35 431	35 968
Varav BP20 ³	35 320	36 400	36 400
Varav ³			
Gränskommission	320	1 400	1 400
Digital samhällsbyggnadsprocess	35 000	35 000	35 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	660 686	671 262	681 450

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge ökas anslaget med 320 000 kronor 2020 och med 1 400 000 kronor årligen 2021–2022. Ökningen finansieras från anslaget 1:2 *Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet* under utgiftsområde 5 Internationell samverkan, som minskas med motsvarande belopp.

För att åstadkomma en ökad digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen ökas anslaget med 35 000 000 kronor per år.

Regeringen föreslår att 660 686 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Lantmäteriet* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 671 262 000 kronor respektive 681 450 000 kronor.

3.7.7 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tabell 3.31 Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	520 359		479 641
2019	Anslag	240 000 ¹	Utgifts-prognos	201 904
2020	Förslag	165 000		
2021	Beräknat	55 000		
2022	Beräknat			

¹ Inklusiva beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt för statsbidrag till förnyelse av utomhusmiljöer. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus regleras i förordningen (2016:837) om stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden. Stödet till förnyelse av utomhusmiljöer regleras i förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden.

Regeringens överväganden

Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	240 000	240 000	240 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-75 000	-185 000	-240 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	165 000	55 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 165 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* 2020. För 2021 beräknas anslaget till 55 000 000 kronor.

3.7.8 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 3.33 Anslagsutveckling 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	1 440 502		1 774 498
2019	Anslag	2 250 000 ¹	Utgifts-prognos	1 309 728
2020	Förslag	2 100 000		
2021	Beräknat	3 150 000		
2022	Beräknat	2 950 000		

¹ Inklusiva beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande regleras i förordningen (2016:880) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla hyresbostäder och bostäder för studerande och i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:8 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 500 000 000 kronor 2021–2023.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda planeringsförutsättningar är det nödvändigt att kunna fatta beslut om stöd som medför behov av medel kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:8 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 500 000 000 kronor 2021–2023.

Tabell 3.34 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	1 992 829	4 487 341	5 987 341			
Nya åtaganden	3 621 181	2 800 000	3 612 659			
Infriade åtaganden	-1 126 669	-1 300 000	-2 100 000	-3 150 000	-2 950 000	-1 400 000
Utestående åtaganden	4 487 341	5 987 341	7 500 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 500 000	6 000 000	7 500 000			

Regeringens överväganden

Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	3 000 000	3 000 000	3 000 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-900 000	150 000	-50 000
Varav BP20	600 000	150 000	1 450 000
Varav			
Investeringstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	600 000	150 000	1 450 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 100 000	3 150 000	2 950 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att förbättra förutsättningarna för att bygga fler hyresbostäder till rimliga hyresnivåer ökas anslaget med 600 000 000 kronor 2020, 150 000 000 kronor 2021 och 1 450 000 000 kronor 2022.

Regeringen föreslår att 2 100 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 3 150 000 000 kronor respektive 2 950 000 000 kronor.

3.7.9 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 3.36 Anslagsutveckling 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

År	Utfall	14 434	Anslags-sparande	19 566
2018	Utfall	14 434	Anslags-sparande	19 566
2019	Anslag	34 000 ¹	Utgifts-prognos	33 608
2020	Förslag	34 000		
2021	Beräknat	20 000		
2022	Beräknat			

¹ Inklusiva beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i byggnader. Anslaget får

även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Bidraget till åtgärder mot radon i bostäder regleras i förordningen (2018:158) om bidrag till åtgärder mot radon i småhus.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:9 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda planeringsförutsättningar är det nödvändigt att kunna fatta beslut om stöd som medför behov av medel kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:9 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2021.

Tabell 3.37 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden		5 742	20 000	
Nya åtaganden	5 742	20 000	20 000	
Infriade åtaganden		-5 742	-20 000	-20 000
Utestående åtaganden	5 742	20 000	20 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	20 000	20 000	20 000	

Regeringens överväganden**Tabell 3.38 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder**

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	34 000	34 000	34 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-14 000	-34 000
Varav BP20		-14 000	
Varav			
Neddragning		-14 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	34 000	20 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera andra reformer i denna proposition föreslår regeringen att anslaget minskas med 14 000 000 kronor 2021.

Regeringen föreslår att 34 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2020. För 2021 beräknas anslaget till 20 000 000 kronor.

3.7.10 1:10 Innovativt och hållbart byggande**Tabell 3.39 Anslagsutveckling 1:10 Innovativt och hållbart byggande**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos	2
2018	Utfall	74 998		
2019	Anslag	60 000 ¹		27 677
2020	Förslag	25 000		
2021	Beräknat			
2022	Beräknat			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att främja innovativt och hållbart byggande av bostäder. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för innovativt och hållbart byggande regleras i förordningen (2018:199) om stöd för innovativt och hållbart byggande av bostäder.

Regeringens överväganden

Tabell 3.40 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:10 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	60 000	60 000	60 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-35 000	-60 000	-60 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 25 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Innovativt och hållbart byggande* för 2020.

4 Konsumentpolitik

4.1 Omfattning

Insatserna inom konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt oberoende konsumentinformation och vägledning, avser i huvudsak konsumentmarknaderna generellt. Insatserna berör därför samtidigt flera andra områden och verksamheter. De myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken, och vars verksamhet behandlas i detta avsnitt, är Konsumentverket med Konsumentombudsmannen (KO), Allmänna reklamationsnämnden (ARN) och Fastighetsmäklarinspektionen (FMI).

Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige) har uppgifter inom konsumentpolitiken.

Inom området anslås medel för förvaltningsutgifter samt för åtgärder på konsumentområdet och för bidrag till miljömärkning av produkter.

4.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken uppgick till 257 miljoner kronor 2018 (se tabell 4.1). Prognosen för utfallet 2019 är 262 miljoner kronor, vilket är 3 miljoner kronor mindre än de anvisade medlen.

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
<i>Konsumentpolitik</i>						
2:1 Konsumentverket	164	165	162	170	168	169
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	45	48	49	53	50	51
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	19	25	25	26	26	26
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	25	23	22	17	18	14
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	257	265	262	270	266	264

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål för området

Se avsnitt 2.4.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer och andra bedömningsgrunder som används vid resultatbedömningen är följande

- Konsumenters möjligheter att känna förtroende för näringsidkares affärsmetoder och för att det finns ändamålsenliga konsumenträttigheter. Dessa bedöms bl.a. utifrån andelen näringsidkare som frivilligt rättar sig efter Konsumentverkets tillsynsbeslut och andelen näringsidkare som följer ARN:s rekommendationer.
- Konsumenters möjligheter att lita på att produkter är säkra. Dessa bedöms bl.a. utifrån andelen näringsidkare som vidtar rättelse när Konsumentverket bedömt det som nödvändigt för dem att vidta åtgärder.
- Konsumenters tillgång till stöd. Denna bedöms bl.a. utifrån kännedom om och användning av olika former av konsumentupplysning.
- Förutsättningar för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Dessa bedöms utifrån resultatet av den verksamhet som bedrivits inom Konsumentverket och miljömärkningen.

I vissa fall är de redovisade insatserna kopplade till flera bedömningsgrunder.

Vid sidan av återrapporteringar och underlag från myndigheterna beaktas vid resultatbedömningen även underlag från Europeiska kommissionen om konsumenternas förutsättningar.

Åtgärder vidtas löpande för att säkerställa att jämställdhets- och funktionshinderperspektiv integreras i verksamheten.

Ett stort antal omvärldsfaktorer påverkar resultatet på området och flera andra myndigheter har konsumentrelaterade uppdrag, bl.a. Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Kemikalieinspektionen, Konkurrensverket, Livsmedelsverket, Natur-

vårdsverket, Post- och telestyrelsen samt Spelinspektionen. Viktiga insatser görs också på kommunal nivå och av de branschfinansierade konsumentbyråerna.

4.4.2 Resultat

Pålitliga affärsmetoder och ändamålsenliga konsumenträttigheter

Förebyggande insatser i samverkan med näringsidkare

För att förebygga konsumentproblem har Konsumentverket bl.a. förhandlat fram nya och reviderat gamla branschöverenskommelser samt genomfört branschmöten. Det har bl.a. resulterat i nya branschöverenskommelser om internationella ungdomsutbyten och privat tandvård, samt reviderade eller omförhandlade överenskommelser om varudeklarationer av begagnade personbilar och allmänna avtalsvillkor vid försäljning av naturgas, fjärrvärme och el till konsumenterna. Konsumentverket har också haft ett branschmöte om utformningen av tjänsten NIX-telefon, som är ett spärregister för telefoni. Insatserna har lett till att flera branscher blivit uppmärksammade på potentiella problem samt fått information och verktyg för att undvika dem, vilket gynnat både konsumenterna och företagen.

Konsumentskydd genom aktiv tillsyn

Konsumentverkets tillsynsverksamhet inriktades 2018, liksom tidigare år, på överträdelser av gällande regelverk som kommit till myndighetens kännedom genom anmälningar och genom särskilda granskningar av områden där myndigheten sett indikationer på problem. Till de mest angelägna insatserna hörde de som riktades mot spel och högkostnadskrediter. På spelområdet har Konsumentverket bevakat och granskat marknadsföringen utifrån den nya spellagen (2018:1138). Myndigheten har också väckt talan mot en av aktörerna i branschen vid domstol för att pröva frågan om aktören iakttagit måttfullhet vid marknadsföring av spel till konsumenterna. Konsumentverket har även haft extra fokus på marknadsföringen av högkostnadskrediter utifrån de nya bestämmelserna i konsumentkreditlagen (2018:1846). I övrigt har tillsynsinsatserna bl.a. rört överträdelser kopplade till elektroniska cigaretter, prismarknadsföring, långa bindnings-

tider, miljöpåståenden i samband med marknadsföring och webbplatser som ser ut att tillhöra myndigheter.

Digitaliseringen, och inte minst nya, digitala kanaler förändrar förutsättningarna på konsumentmarknaderna i snabb takt. För Konsumentverkets del har den medfört en stor utmaning när det gäller tillsynen av bl.a. marknadsföring. Konsumentverket har därför utvecklat och driftsatt ett nytt digitalt verktyg, den s.k. KO-boten, som hjälpt myndigheten hitta överträdelser och säkra bevisning vid marknadsföring på internet.

Andelen tillsynsärenden som avslutades med att företagen frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets tillsynsbeslut uppgick till 77 procent 2018, vilket var i linje med föregående års resultat. Andelen domstolsavgöranden där KO helt eller delvis vann uppgick till över 80 procent, vilket indikerar att KO till stor del väckt talan i rätt frågor och samtidigt arbetar för att utveckla praxis.

FMI säkerställer konsumentskyddet vid anlitande av fastighetsmäklare genom att registrera och utöva tillsyn över mäklare. Antalet registrerade mäklare fortsatte att öka 2018 (se tabell 4.2). Antalet anmälningar som ledde till tillsynsärenden ökade med drygt 18 procent 2018, vilket var ungefär samma ökningstakt som föregående år. Samtidigt fördubblades antalet beslut om disciplinpåföljd, framför allt genom att fler mäklare varnades. De vanligaste skälen för disciplinpåföljder var brister i anbudsförteckningen, utformningen av objektsbeskrivningarna och bristande journalföring. Antalet avgjorda ärenden fortsatte att öka. Antalet beslut om påföljder som överklagades av mäklare var något högre än året innan. Andelen av dessa där domstolen inte delade FMI:s bedömning var, i likhet med tidigare år, förhållandevis låg.

Tabell 4.2 Fastighetsmäklarinspektionens ärenden m.m.

	2014	2015	2016	2017	2018
Antal registrerade mäklare	6792	6834	6910	7017	7193
Anmälningar som lett till tillsynsärenden	303	378	416	528	624
Avgjorda ärenden	330	343	309	591	703
Fastighetsmäklare som fått disciplinpåföljd	83	99	66	76	150
Andel överklagade beslut som ändrades av domstol	26	24	32	5	20

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen

Twistlösning utanför domstol

Antalet anmälningar till ARN, som prövar tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommenderar hur de ska lösas, ökade 2018 ännu kraftigare än tidigare år (se tabell 4.3). Bland de vanligaste ärendena fanns de som rörde resor, motorfordon, bostäder och elektronik. ARN har även bl.a. avgjort ärenden som rört fiberanslutningar. Den största procentuella ökningen, 84 procent, uppvisade ärenden som rörde banktjänster. ARN avgjorde väsentligt fler ärenden än föregående år, men till följd av den kraftiga ökningen av antalet inkomna ärenden uppstod ändå en stor utgående balans vid 2018 års utgång. Genomströmningstiden ökade något jämfört med föregående år för nämndbeslut, men minskade för kanslibeslut. Andelen företag som följde ARN:s rekommendationer låg på ungefär samma nivå som tidigare år och är stabil över tid.

Tabell 4.3 Allmänna reklamationsnämndens ärenden

	2014	2015	2016	2017	2018
Inkomna ärenden	11 396	12 035	13 537	14 363	17 575
Avgjorda ärenden	10 795	11 997	13 694	14 411	15 636
Genomströmningstid för nämndbeslut (dagar)	191	218	194	166	180
Genomströmningstid för kanslibeslut (dagar)	183	155	133	139	131
Följsamhet (procent)	77	81	78	79	79

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Säkra produkter

Kontroller och rättelser har lett till ökad produktsäkerhet

Konsumentverkets marknadskontroller sker både löpande och tematiskt. I det löpande kontrollarbetet avslutade Konsumentverket ett stort antal ärenden 2018 och 88 procent av företagen rättade sig frivilligt efter myndighetens beslut. Det var en lägre andel än för 2017, men likväl en indikation på ett verkningsfullt arbete. Exempelvis ledde en tematisk kontroll av höga barnstolar till att flera av stolarna stoppades på den svenska marknaden. En annan tematisk insats visade att reflexspray gav en betydligt sämre synbarhet jämfört med andra produkter för detta ändamål, vilket ledde till att tillverkare åtog sig att upphöra med sin försäljning eller ändra sin marknadsföring och märkning av produkterna.

Marknadskontrollarbetet har sammantaget lett till en större efterlevnad av regelverket och färre farliga produkter på marknaden.

Det förebyggande arbetet gav säkrare produkter

Konsumentverkets förebyggande arbete med produktsäkerhet inrymmer bl.a. myndighetens arbete med standardisering, främst på europeisk nivå. De synpunkter som myndigheten har lämnat vid utarbetandet av standarder för t.ex. barnartiklar, hoppborgar och lekredskap bedöms leda till att de produkter som säljs blir säkrare. Myndigheten har vidare gjort företagsbesök och anordnat utbildningstillfällen och seminarier, vilket regeringen bedömer i förlängningen också bör leda till säkrare produkter på marknaden.

Tillgång till konsumentstöd

Ökad användning av och kännedom om konsumentstödet

Konsumentverket bedrev 2018 ett omfattande konsumentstöd genom insatser riktade både direkt till konsumenter och till vidareförmedlare av stöd, t.ex. kommunala konsumentvägledare och lärare. Fler konsumenter fick vägledning än något år tidigare. Antalet besök på Hallå konsumenters webbplats uppgick 2018 till 2,4 miljoner, vilket var en ökning med en femtedel jämfört med året innan, och en stor del av besökarna var nya. Den individuella konsumentvägledningen inom Hallå konsument besvarade ca 103 000 konsumentfrågor, vilket var en ökning med nästan 7 procent jämfört med 2017. Antalet kontakter i de skriftliga kanalerna ökade markant medan antalet kontakter per telefon minskade något. Mest ökade antalet kontakter via frågeforumet. Kännedomen bland konsumenter om konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument ökade till 30 procent 2018, vilket utgjorde en fördubbling jämfört med 2015. Kännedomen bland kvinnor var högre än bland män. Kännedomen om upplysningstjänsten för gränsöverskridande köp inom EU, Konsument Europa, fördubblades jämfört med föregående år och uppgick till 13 procent. Kännedomen om denna tjänst var högre bland män än bland kvinnor.

Sammantaget har verksamheten lett till att fler konsumenter fått hjälp att hantera frågor eller problem på konsumentmarknaderna och att fler konsumenter vet vart de kan vända sig.

Konsumentverket har påbörjat ett utvecklingsarbete för Hallå konsumenters webbplats för att effektivisera stödet, bl.a. genom ett tydligare fokus på konsumenternas behov av stöd efter köp.

Stödet till den för kommunerna frivilliga konsumentvägledningen försvårades av att verksamheten varierar kraftigt både till omfattning och utformning mellan olika kommuner, men mottagarna uppskattar Konsumentverkets stöd. De totala resurserna för konsumentvägledning i kommunerna minskade ytterligare jämfört med föregående år. Även antalet kommuner som erbjöd konsumentvägledning minskade.

Hållbar konsumtion

Ökad kunskap och mer konsumentinformation om miljösmart konsumtion

Konsumentverket har haft i uppdrag att tillhandahålla ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Fler projekt och användare anslöt sig till forumet 2018, och flera av de fysiska och digitala aktiviteter som anordnades var välbesökta och fick goda resultat i de efterföljande utvärderingarna. Deltagarna utgjordes bl.a. av företrädare för kommuner, intresseorganisationer och företag. Webbplatsen forummiljosmart.se lanserades i april 2018 och vid slutet av året uppgick antalet medlemmar till 460 och antalet besökare till nästan 17 000.

Konsumentverket genomförde 2018 även insatser för att stimulera konsumenter att handla miljömässigt hållbart, bl.a. genom kampanjer för att öka kännedomen om att Hallå konsument innehåller information och vägledning inom området. År 2018 lanserades en ny version av tjänsten Bilsvar.se, med en tydligare miljöprofil och ett klimatindex som visar bilens faktiska klimatpåverkan. Det är dock fortfarande få konsumenter som söker stöd i miljöfrågor genom Hallå konsument.

År 2018 lanserades Svanen-märkning för skidvalla och förpackningar för flytande livsmedel. Vidare reviderades flera kriterier för märkning både inom Svanen och EU Ecolabel bl.a. för handdiskmedel, rengöringsmedel, olika batterier och mjukpapper. Miljömärkning Sverige AB lanserade 2018 en ny webbplats och tog tillsammans med andra nordiska aktörer det första steget i utvecklingen av ett nytt arbetssätt med en gemensam digital plattform.

Civilsamhällets organisationer arbetar för hållbar konsumtion

År 2018 beviljade Konsumentverket medel till sammanlagt 25 organisationer inom det civila samhället enligt förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet. Det var en ökning jämfört med föregående år som berodde på att det för 2018 tillförts ytterligare bidragsmedel. En stor del av bidragen utdelades till organisationer och verksamheter som tar fram och sprider information om hållbar konsumtion. Bidrag tilldelades även bl.a. verksamhet inriktad på konsumenters hälsa, privat ekonomi och olika funktionsnedsättningar.

Åtgärder för stärkt privatekonomi

Konsumentverket hade 2018 i uppdrag att i samarbete med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen verka för en fördjupad samverkan mot överskuldssättning (Fi2016/00958/KO). Konsumentverket hade med anledning av detta omfattande kontakter med många olika aktörer på lokal nivå, bl.a. kommunernas budget- och skuldrådgivare, socialtjänsten och det civila samhällets organisationer. Myndigheten utvecklade och spred ett metodstöd till berörda aktörer samt samverkade med programansvariga vid landets socionomprogram och medverkade till att en nationell distansutbildning inom överskuldssättning startades vid Linköpings universitet.

Användningen av prisjämförelserna på Konsumentverkets jämförelsetjänst för s.k. remitteringstjänster, Money from Sweden, ökade med 43 procent och kostnaderna för att skicka pengar fortsatte att sjunka, men i en lägre takt än tidigare.

4.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de insatser som genomförts inom konsumentpolitiken har bidragit till väl fungerande konsumentmarknader och till att underlätta en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion, i enlighet med det konsumentpolitiska målet. Konsumentmarknaderna har blivit mer komplexa, inte minst till följd av digitaliseringen. Såväl utbudet som försäljnings- och betalningsmodellerna präglas av stor variation och innovation. Marknadsföringen har i hög grad förflyttats till internet och ökat i omfattning. Marknadsföringen är ibland dold eller riktad till enskilda konsumenter. Utvecklingen ger fler valmöjligheter för konsumenterna, men kan samtidigt göra det svårare att överblicka och värdera det som erbjuds. Samma utveckling har gjort det enklare för enskilda att kontakta myndigheterna, och underlättat för myndigheterna att besvara deras frågor, men också inneburit utmaningar och har delvis medfört en ökad arbetsbelastning för myndigheterna.

Konsumentverkets insatser för att motverka och förhindra överträdelser av det konsumentskyddande regelverket har riktats mot för konsumenterna viktiga problem och marknader och utformats utifrån bedömningar av vad som är mest verkningsfullt. Digitaliseringen medför dock en stor utmaning för myndighetens tillsyn.

Det är positivt att Konsumentverket har utvecklat ett verktyg som underlättar tillsynen när det gäller marknadsföring på internet, men det bedöms inte som tillräckligt för att myndigheten fullt ut ska kunna möta utvecklingen utifrån sitt tillsynsuppdrag. Enskilda näringsidkare, och flera branscher, har dock genom Konsumentverkets proaktiva insatser och tillsyn ändrat affärsmetoder eller villkor som varit problematiska för konsumenterna. Konsumentverkets branschmöte med företrädare för näringslivet om konsumenternas möjligheter att motsätta sig marknadsföring per telefon bedöms, i kombination med nya regler i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler som trädde i kraft 2018, ha minskat problemen med telefonförsäljning. Det har inte bedömts nödvändigt att ge något särskilt uppdrag till myndigheten som rör NIX-telefon, såsom föreslagits i betänkandet Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61). Konsumentverket har också behållit höga poäng i Kantar SIFO:s årliga undersökning av myndigheternas anseende.

FMI hade 2018 full bemanning för första gången sedan omlokaliseringen till Karlstad. Myndigheten bedöms ha bidragit till en mer välfungerande marknad för fastighetsmäklartjänster. Myndigheten har fortsatt sitt utvecklingsarbete för att kunna uppnå en aktiv, effektiv och underbyggd tillsyn. Den förhållandevis låga ändringsfrekvensen av de disciplinärenden som överklagats till förvaltningsdomstol tyder på att FMI:s rättsliga prövningar fortfarande står sig väl.

ARN spelar en avgörande roll när det gäller enskilda konsumenters möjligheter att lösa tvister med näringsidkare. ARN prövade 2018 fler ärenden än någonsin tidigare. Andelen företag som följer myndighetens rekommendation är fortfarande hög, vilket indikerar att näringsidkare har förtroende för myndigheten och att de konsumentskyddande reglerna får genomslag. En växande ärendebalans, och allt fler komplicerade och omfattande ärenden, gör dock att myndigheten har fått problem med att handlägga ärenden inom de tidsramar som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning). En bidragande orsak till de ökade ärendebalanserna är, förutom att konsumentmarknaderna vuxit och blivit mer komplexa,

att näringsidkare numera ska informera om möjligheten till tvistlösning utanför domstol.

När det gäller produktsäkerhet bedömer regeringen att den höga graden av frivilliga rättelser indikerar att Konsumentverkets insatser bidragit till en hög säkerhet på för konsumenterna viktiga områden. En bristfällig statistik avseende skador till följd av användning av varor och tjänster försvårar dock för myndigheten att bedriva ett effektivt produktsäkerhetsarbete.

Konsumentverkets stöd till konsumenterna har blivit mer välkänt och använt. Det är positivt att stödet utvecklas genom nya arbetssätt. Regeringen bedömer att insatserna bl.a. har gett konsumenterna bättre förutsättningar att ta tillvara sina rättigheter och bättre kännedom om sina skyldigheter, vilket bidrar till välfungerande konsumentmarknader. Regeringen bedömer vidare att Konsumentverket har utvecklat en verksamhet som lett till en förbättrad samverkan i arbetet för att motverka överskuldssättning, och som förbättrat förutsättningarna att nå ut till konsumenterna som i vissa situationer är mer utsatta än andra.

Utvecklingen med färre kommuner som erbjuder fördjupad vägledning till konsumenterna leder till att möjligheten att få personligt stöd minskar för många konsumenterna, däribland äldre, personer med funktionsnedsättning och nyanlända. Det kan medföra att färre konsumenterna får hjälp med sina problem.

Att kostnaderna för s.k. remitteringstjänster sjönk ytterligare något jämfört med 2017 bidrar till målet i Agenda 2030 om att minska de genomsnittliga kostnaderna till under 3 procent av den överförda summan.

Regeringen bedömer vidare att Konsumentverket vidtagit flera åtgärder som underlättar miljösmart konsumtion, men att det hittills har varit svårt för myndigheten att nå ut med information och verktyg till konsumenterna. Konsumentverkets insatser bedöms ändå leda till ökade kunskaper om miljösmart konsumtion hos aktörerna verksamma på området och, tillsammans med miljömärkningen, till att konsumenterna fått bättre förutsättningar att konsumera miljösmart.

Regeringen bedömer att Konsumentverkets stöd till det civila samhällets organisationer har bidragit till att de senare kunnat vara aktiva på konsumentområdet, och därmed kompletterat myndigheternas arbete, inte minst när det gäller att främja en miljömässigt och socialt mer hållbar konsumtion.

4.5 Politikens inriktning

Konsumentmarknaderna utvecklas i snabb takt med digitaliseringen som en stark drivkraft. Det är positivt för de flesta konsumenter, men kan innebära svårigheter, särskilt för de konsumenter som i vissa situationer kan vara mer utsatta än andra. För konsumentskyddsmyndigheterna innebär digitaliseringen möjligheter till effektiviseringar och nya sätt att arbeta, men även utmaningar att hålla jämna steg med marknaden. En annan central utmaning är att bidra till mål 12 i Agenda 2030 om hållbar konsumtion och produktion. Sammantaget kräver utvecklingen ett brett angreppssätt för arbetet med konsumentfrågorna, inklusive bättre kunskaper om konsumentmarknaderna och konsumentbeteenden, liksom ett ännu närmare samarbete mellan berörda myndigheter.

Ett skarpare och modernare konsumentskyddande regelverk ger en effektivare tillsyn

Till följd av den nya regleringen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 av den 12 december 2017 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004 kommer Konsumentverket att få utökade befogenheter, bl.a. möjlighet att agera under dold identitet. Genomförandet av ett direktiv som moderniserar EU-regler på konsumentområdet (2017/18:FPM81) kommer även att leda till att Konsumentverket kan meddela skarpare sanktioner vid överträdelser av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Vidare bereds förslag för att effektivisera och utveckla FMI:s tillsyn av marknaden för fastighetsmäklartjänster.

Goda möjligheter för konsumenter att lösa tvister med näringsidkare

Ändringar i ARN:s instruktion som möjliggör effektiviseringar av verksamheten har genomförts, men regeringen bedömer att de vidtagna åtgärderna inte räcker för att möta utvecklingen med fler och mer komplexa ärenden. För att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna avser regeringen därför tillföra medel och överväga möjliga effektiviseringsåtgärder.

Säkra varor och tjänster

En ny EU-förordning om marknadskontroll har beslutats, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om

marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, som syftar till att underlätta för de ansvariga myndigheterna att identifiera varor som är farliga eller på andra sätt bristfälliga och vidta åtgärder gentemot de berörda företagen. De nya reglerna kommer bl.a. att innebära en möjlighet för berörda myndigheter, exempelvis Konsumentverket, att göra köp under dold identitet och när det gäller vissa varor, bl.a. leksaker, kommer möjligheterna att komma i kontakt med näringsidkare från länder utanför EU att underlättas. Myndigheternas arbete med att anpassa tillsynen till nya typer av varor och tjänster bör prioriteras.

Behovsanpassat konsumentstöd

De mer komplexa konsumentmarknaderna ökar behovet av information och vägledning och allt fler konsumenter söker sig till Konsumentverkets konsumentupplysningstjänst Hallå konsument. Konsumenter i särskilt behov av stöd är dock ofta mer behjälpta av förebyggande och mer personligt anpassade stödinsatser. Mot bakgrund av att omfattningen av den frivilliga konsumentvägledning som kommunerna erbjuder totalt sett minskat kommer regeringen att överväga olika åtgärder för att uppnå ett mer effektivt och behovsanpassat konsumentstöd i hela landet.

Åtgärder för stärkt privatekonomi

Regeringen kommer att följa och analysera vilket genomslag de åtgärder som vidtagits för att motverka överskuldssättning har fått, inte minst de moderniserade reglerna om skuldsanering och de relativt nya konsumentskyddande bestämmelserna rörande högkostnadskrediter. Likaså kommer genomförda åtgärder inom ramen för reformeringen av spelmarknaden att följas upp. Arbetet med att öka privatpersoners kunskaper om privatekonomi fortsätter. Vidare kommer jämförelsetjänsten Money from Sweden att utvärderas efter fem år i drift.

Ändrade villkor för organisationer verksamma på konsumentområdet

För att ge organisationer inom det civila samhället som är verksamma på konsumentområdet bättre förutsättningar att bedriva ett mer långsiktigt och effektivt arbete anser regeringen att det statliga bidrag som Konsumentverket fördelar till dessa organisationer bör kunna lämnas för flera år. Ett sådant bemyndigande ligger i linje med de förslag

som lämnats i promemorian Långsiktigt stöd till det civila samhället (Ds 2018:13).

Effektivt arbete för miljösmart konsumtion

Regeringen kommer att analysera Konsumentverkets arbete med att främja miljösmart konsumtion – bl.a. verksamheten inom det forum som inrättats för aktörer verksamma på området – utifrån nytta, effektivitet och mervärde.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

2018	Utfall	163 587	Anslags-sparande	6 111
2019	Anslag	165 219 ¹	Utgifts-prognos	161 712
2020	Förslag	169 819		
2021	Beräknat	167 596 ²		
2022	Beräknat	169 020 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 165 102 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 164 074 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	167 979	167 979	167 979
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 210	5 796	8 371
Beslut	-1 370	-6 179	-7 330
Varav BP20 ³	-1 340	-1 180	-1 180
Varav ³			
Justering Forum för klimatsmart konsumtion och livsstil	-5 000	-5 000	-5 000
EU:s geoblockeringsförordning	700	700	700
Överföring från sak- till förvaltningsanslag på konsumentområdet	2 820	2 820	2 820
Justering Money from Sweden	-860		
Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsanslag	-500		
Uppdrag metodstöd merkostnadsersättning	1 500	300	300
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	169 819	167 596	169 020

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Till följd av tillämpningen av de principer som användes vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1) anvisades medel för redan genomförd verksamhet avseende miljösmart konsumtion. Anslaget minskas därför med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2020.

För att Konsumentverket ska kunna fullgöra de uppgifter myndigheten tillförts genom lagen (2019:59) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning och förordningen (2019:60) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning (prop. 2018/19:26, bet. 2018/19:NU6, rskr. 2018/19:129) ökas anslaget med 700 000 kronor fr.o.m. 2020.

I enlighet med riksdagens beslut efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:9 utg.omr. 18,

bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288) ökas anslaget med 2 820 000 kronor fr.o.m. 2020.

Anslaget minskar med 860 000 kronor 2020 eftersom medel till Konsumentverkets jämförelsetjänst Money from Sweden anvisats för redan genomförd verksamhet till följd av tillämpningen av de särskilda principer som användes vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:CU1, rskr. 2018/19:81).

För att finansiera en ökning av anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* minskar anslaget med 500 000 kronor för 2020.

Vidare ökas anslaget med 1 500 000 kronor 2020 och med 300 000 kronor fr.o.m. 2021 för att Konsumentverket ska bistå Försäkringskassan med uppgifter om vad som utgör normala kostnader för personer utan funktionsnedsättning (se utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, avsnitt 3.7.6).

Regeringen föreslår att 169 819 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 167 596 000 kronor respektive 169 020 000 kronor.

4.6.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor				
2018	Utfall	44 680	Anslags-sparande	1 119
2019	Anslag	47 869 ¹	Utgifts-prognos	49 412
2020	Förslag	52 582		
2021	Beräknat	50 355 ²		
2022	Beräknat	51 077 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 49 626 tkr i 2020 års prinsnivå.

³ Motsvarar 49 626 tkr i 2020 års prinsnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor			
	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	44 869	44 869	44 869
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	713	1 383	2 046
Beslut	7 000	4 103	4 162
Varav BP20 ³	7 000	4 000	4 000
Varav ³			
Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsanslag	7 000	4 000	4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	52 582	50 355	51 077

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ARN ska kunna hantera de inkommande ärendenas stigande antal och komplexitet, och klara de krav som regelverket ställer på myndighetens handläggningstider, föreslås anslaget öka med 7 000 000 kronor för 2020 (se avsnitt 4.6.1, avsnitt 4.6.4 och utg. omr. 2 avsnitt 8.4.1). Av samma skäl beräknas anslaget ökas med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2021 (se avsnitt 4.6.4).

Regeringen föreslår att 52 582 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna Reklamationsnämnden* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 50 355 000 kronor respektive 51 077 000 kronor.

4.6.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	19 389		4 194
2019	Anslag	25 085 ¹	Utgifts-prognos	24 796
2020	Förslag	25 565		
2021	Beräknat	25 948 ²		
2022	Beräknat	26 329 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 25 565 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 565 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsavgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) har FMI rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Tabell 4.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2018	23 940	99	19 833	4 206	15 261
Prognos 2019	24 300	60	25 085	- 712	14 549
Budget 2020	24 300	60	25 565	-1205	13 344

Det förhållandevis höga ackumulerade resultatet beror på att intäkterna från de årliga avgifter fastighetsmäklarna betalar till FMI vuxit snabbare än kostnaderna för myndighetens verksamhet. Regeringen följer utvecklingen.

Regeringens överväganden

Tabell 4.10 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	25 085	25 085	25 085
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	480	863	1 244
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 565	25 948	26 329

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 25 565 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 25 948 000 kronor respektive 26 329 000 kronor.

4.6.4 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.11 Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	25 468		991
2019	Anslag	22 559 ¹	Utgifts-prognos	22 299
2020	Förslag	16 934		
2021	Beräknat	17 559		
2022	Beräknat	13 559		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt för stöd till standardiseringsarbete.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* besluta om ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2021 och 2022.

Skälen för regeringens förslag: De organisationer som främjar konsumenternas intressen som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Besluten om bidrag bör av denna anledning kunna omfatta flera år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* besluta om ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2021 och 2022.

Tabell 4.12 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Ingående åtaganden					
Nya åtaganden	0	0			
Infriade åtaganden	0	0	-15 000	- 7000	- 8000
Utestående åtaganden	0	0			
Erhållet/förslaget bemyndigande	0	0	15 000		

Kompletterande information

Bidraget till det civila samhällets organisationer regleras i förordningen (2007:954) om statsbidrag till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	26 459	26 459	26 459
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-9 525	-8 900	-12 900
Varav BP20	-9 525	-8 900	-8 900
Varav			
Överföring från sak- till förvaltningsanslag på konsumentområ	-3 900	-3 900	-3 900
Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsanslag	-5 625	-5 000	-5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 934	17 559	13 559

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Enligt riksdagens beslut efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:9 utg.omr. 18, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288) minskas anslaget med 3 900 000 kronor fr.o.m. 2020.

För att finansiera en ökning av anslag 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* minskas anslaget med 5 625 000 kronor för 2020 och med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår att 16 934 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 17 559 000 kronor respektive 13 559 000 kronor.

4.6.5 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

2018	Utfall	4 374	Anslags-sparande	
2019	Anslag	3 874 ¹	Utgifts-prognos	3 874
2020	Förslag	4 374		
2021	Beräknat	4 374		
2022	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringens överväganden

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor för respektive år.